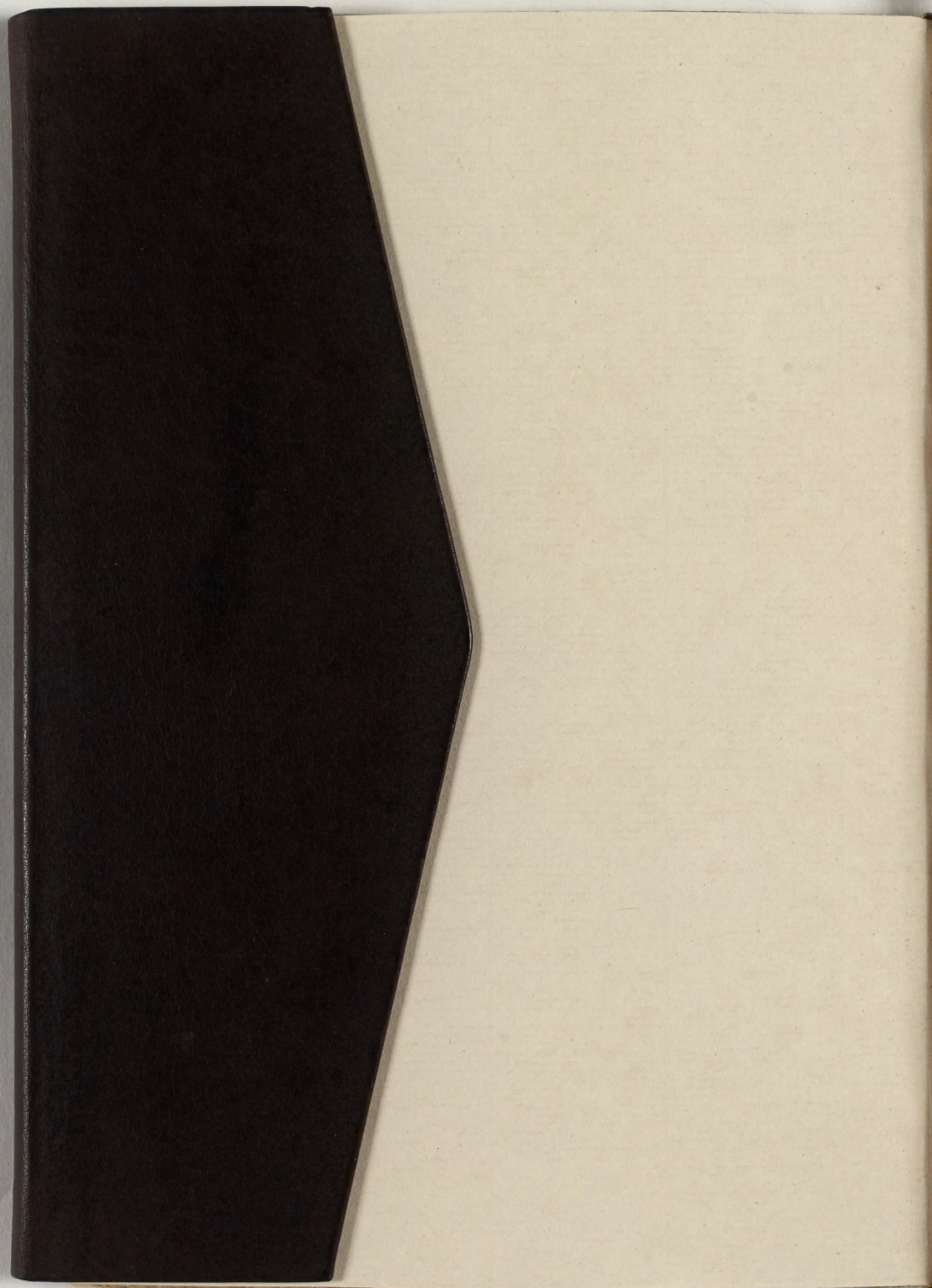

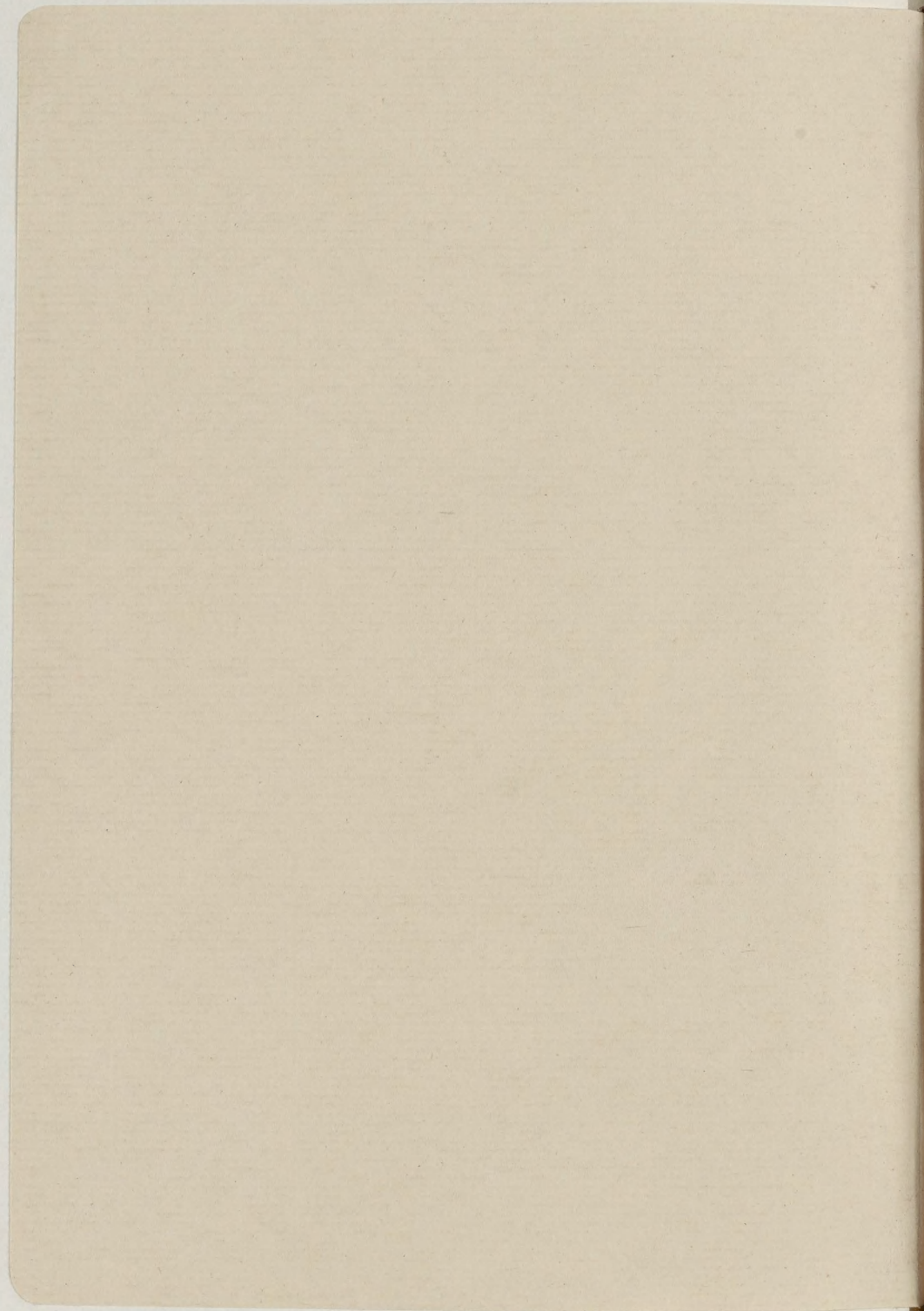

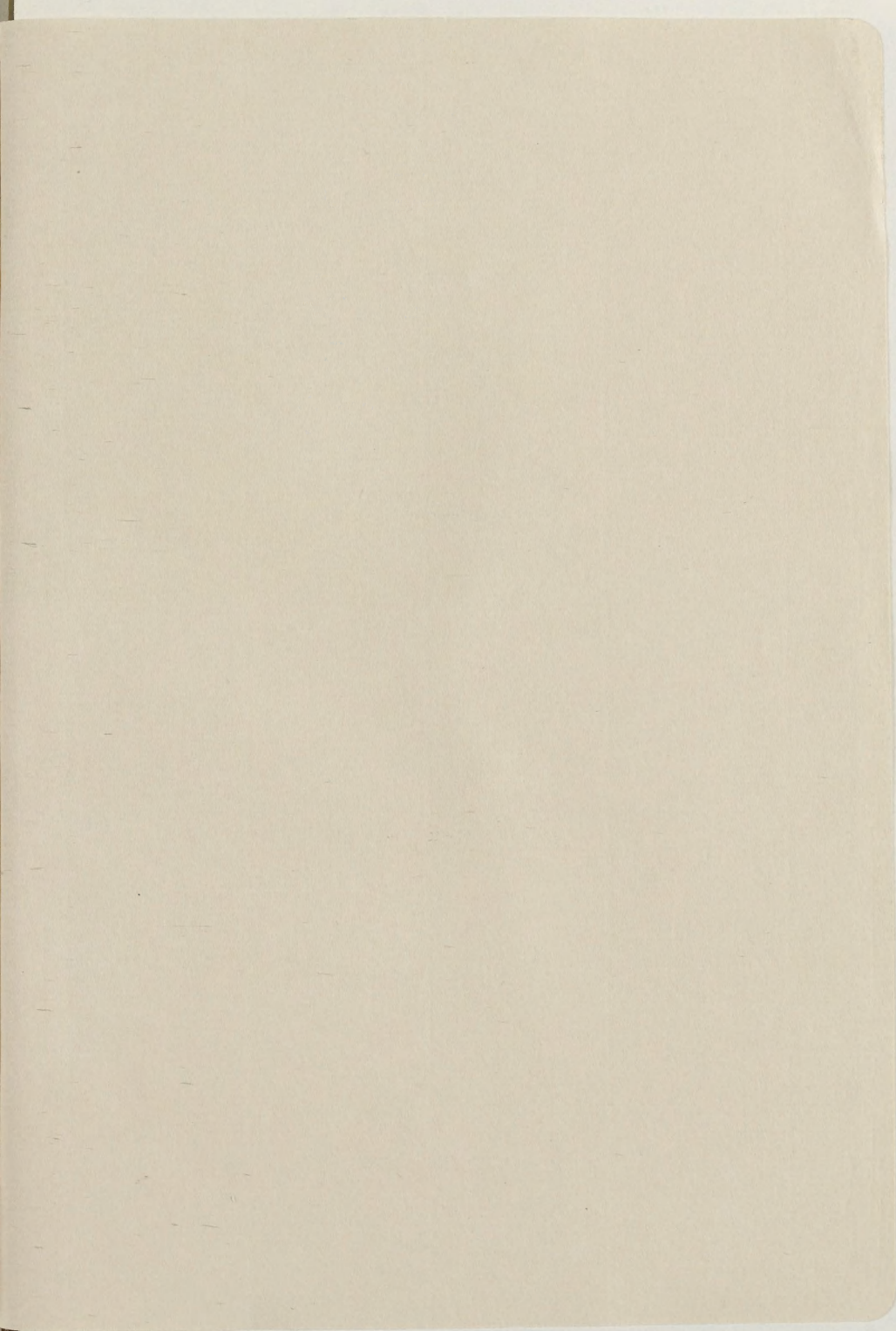

منه واهل او ۶۴ ص ۱۸

[illegible][illegible]

من فعل

29 all

دود $\frac{1}{2}$ بطور $\frac{1}{2}$ حوت $\frac{1}{2}$

جاء هاء معقولة

سہ

٧
مجلس

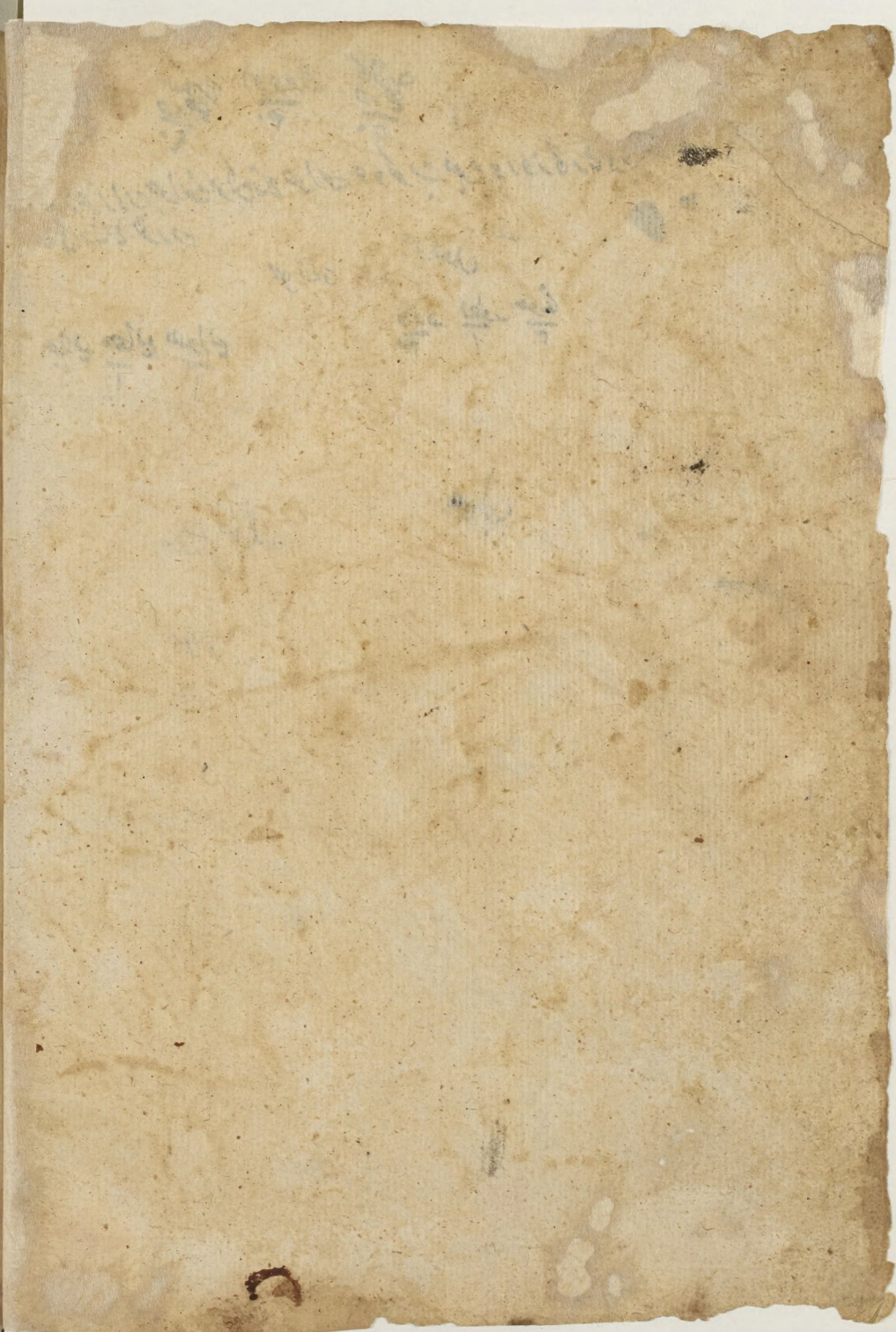
795

56

For Edw. Allen

Young's 1st American ship

يوم الطمانين
مبالا ط في ٣ شعبان
٧

١ ١ ١ ١
٣ ٣ ٣ ٣

سوف مقوي

كونلك
درهم
١٠

صاقت
درهم
١٠

بياض شکر
درهم
١٠

سنامی
درهم
١٠

٢

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

و

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

12

۵۰

الله اعلم

67

6

3

10

طعنه في بحر السديع

كَبْتُ بَرُّو سَوِيلَه بِكُو كَلِيَا
 اِي طُونَه شِلَوَار دِي اِسْتِن
 تَغَزِدِ كَلِ كَوِجَكِه بِيَنِي مَغَز
 اُولَدِي دِي بَرَجِه دَر مِيو
 خُو شِي خَصْمِ قَوْمِ وَ قَبِيلَه تِيَا
 كَرِه كَدِي نَاوَه سِنَتِ قَارُوش
 تَلَه فِقِي دَامِ تَوَزَقِ نَامِ اَد
 بَغْدِيَه كَنَدَمِ دَوَارِ زَنِ طَرُو
 طُو زَنَكِ وَ اَعْلَكِ وَ اَتِ نَانِ
 اَرَعْدِي كَارِ زَنِ اَوَلُوقِ نَاوِ
 هَمچُو تَوَكْسِي نَمَايدِ مَدَا
 مَفْعَلِنِ مَفْعَلِنِ فَا عِلِنِ

القذاعة في بحر المحبت

خَوَ شَادَه وَ بِيَانِي اَلِنِ اَبَرُوقَا
 ۱ ۲

المطوى المكشوف

اَزْجِه نَدَن جُونَه تِيَه تِيُونِ
 كُو كَلَكِه بِيَرَاهِنِ وَ فِقَتِنِ قِيَا
 جَغَزِ وَ زَغِ غُوْكَ دَر رَقُوْعَا
 كُو شَه بُو حَقِي وَ رِيَه مِيَا اَوِيَر
 يَادَه دِي بِي كَانَه بِلَشِ اَشِيَا
 اُولَدِي بَرِ سَتَار دَدَه دَر
 شَا بِلَه يَامِ اَخْشَمِ وَ طَلَكِ چَلَكِ
 اَرِيَه وَ بُو كَرِجَكِه جَوُو لَوِيَا
 مَا سَتِ بُو غَرَتِ بُو زَجَمِ نِيَا
 دَاخِي دَكْنِ مَن نَدَرِ رَا سِيَا
 سَجَلِنِ كَسَه كُو رَمَزِ بِيَا
 اِي شَه خُو بَانِ جِهَامِ مِيَا

المخبون القصير

دُخِي بَرَدِ رُوْمَرَه وَ شِي وَ بُولَدِ
 ۱ ۲

اي قسم دابر و خلق حسن
 دنيان اول عمر بقا ايد حسن
 منتقل مضاعف فاع حسن
 بحر سراج مطوى بل چان حسن

جنگل شاد و خالک و قلاي دانه قمار
 تو احوال کي کرم کي خاک قمار
 مفا عاين قمرلاست مفا عاين قمرلا
 بوی کرم جگر کرم کرم کرم کرم

صنایع کجی کجی کجی کجی
 صواب خاک در طوق آتش آید بیا
 خریدن من و صفت فرخنده خیر ال
 آنگی بزرگروختن کن سیار نص
 بنشوی آشتی اینچنین فرشتقد
 او فی دشت کجی گویند صغیر کن اول
 مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

القطعة فی بحر المقارب

رغم جلیق اولدی و قرال اول
 سیاره و آخر دکل بلبل
 هلاکمه بود نور بار
 ای دی زبور کند و قران
 بولک صایح او بود صریح
 دی او غنچه بود کیم کوز
 بونا مشر فرقت و قران دوی

سفال صفتی در رخسار
 هم اشک کوزیشی در خشک و قریب
 دی شود آشتی کالاند شاع و ق
 بکار از بدو بی بگری و بی حاش
 یوشن رام صوفی خنکدر دخی حاش
 بخوان بکوشن شب و روز عجب کاش
 سنکله اولیدم کاشکد با تو بودم

المقصود

کبوتر که چین فنت پرو بال
 دی پرنده انکری ای هلال
 معان او غنچه هکشا ابه سار
 شاد و عجب انگین اولدی بال
 دی کیسور مرغول و فرخ خال
 جواند ریکت بود او غل نیزال
 قری پره زن ای میل ماه و سال

کاشکد با تو بودم

کاشکد با تو بودم

سَخَنَ دَارَمَ اَز دُرِّيَةِ اَز مَنْ سَتَا
فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ

القطعة في بحر المضارع

دِير لِر سَحِيحٍ بِر بَادَهْ وَمَلْهُم بِالْجَا
كَيْفَ شَكَّ سَرِجَهْ صَرِجَهْ دُخِي اَبَكِيْنَهْ
بَرَبَنْدُ دُرْ كَمَلْدَرَا اَفْسَار دُرِّيُو
كَفَلِير كَيْفَهْ نَابَهْ طِفْنُ جَمَلَلَهْ دِي
شَمِئِير دُشِغْ دِي قَلْبَهْ شَمِئِير حَبْرَهْ
طَام بَام وَبَرِجْ وَامَكْسَام مَرِدْ
اِي سَت كِير اَمْنَت اَدَسْت اِي اَهْلْ
مَفْعُولْ فَاعِلْ فَاعِلْ فَاعِلْ

القطعة في بحر الرجز

فَاِنْ شَكَمْ نَافَهْ كَبِكْ كَلْدَقُو
مَرْغَابِ جَوْنِ غَاوَرْدِ جَقِيرِ بَرِيْ
اَرِزْ قَلْدَر دُرِّيْ تَوَجْ اَسَاكَلْ دُرِّيْ

سُوزُ وَاَزْ اَبُو اُخُوْدُ بَنْدُ اَلْ
كَمْدِ سَرِجَالْ وَفَلَيْسَرُ كَمَالْ

الآخر في المكفوف

فَرَقَ كَيْفَهْ وَقَوْلَهْ دِي بَنْدَهْ غَلَا
سُورِجَهْ طَيْبَهْ يَعْنِي بَلْعَزْدِ خَيْرَامْ
فَتَلَا تَرَكِي زَيْنِ اَبْرَاوَلْدِي اِيَا كَامْ
جُوشِيْدُ بَخْتِ قَيْدِي بَنْدِي خَامْ
كَيْخَتِ صَغَرِي قَيْبَهْ غِلَاقِ دِي دُورَامْ
هَمْ كَامْ دُرَادَمْ دُخِي دِير دِ مَازِ كَامْ
اِي اَلْ طَوْبُحِي اَكَلْ الدَنْ فُجْنِ قَوْمْ
عَلَمْ اَوْ كَرْنِ كَشِي بُولَسَر دُرُوجَهْ مَقَامْ

السَّالِمُ الْمُتَمِّنُّ

دَاخِيْ نَخْدَانْدَرَا كَلْبِ سِيْنَهْ كُوسْ
اَهْنِ دُمُورْ دُورِ مَنَاقِلْ مَنَاقِلْ
اَرِجْ كَهَا زَكِيْشْ قُوْجِ دُشِيْ كَلْمَا دُرْ

تا آفتاب طلعت افاتر حال دی ندم
بهر روز سالم و باغی مضارع می آید
شاهنامه و سایر اشعار در این دیوان آمده است

مضارع و مکفوف و رجز و فاعل
مفعول و فاعل و مفعول و فاعل و مفعول

کار نهفته ز لوتش کاند جماع و بون
 خم لویدر دیتی سیوانسو او تران سو بون
 بر جک اوده و امت کدار افر قشتم
 او ترمه بلز لرله چ کند قورای
 مستفعلن مستفعلن مستفعلن

القطعة في حجر الهج

چشمه یکار اولدی کوزه بر
 انداختن رفرو فکندن
 زرد اولدی صرو کبود رکوک
 هم سرخ قیریل بشلد روسن
 تحت اولدی جو مو قید سخت
 کفایه و ناخن اولدی طریق
 کالوج کیمیت یومر ق
 هم شیب و قیران آتش و قشد

خوی کرده یغنه درش عورت زن و شوهر
 اوله ارد اشیاق و قوروش و یس و دیور
 بوند کور اینجا یار اند ال انجا
 منشین بناد انا کبر بر خود راهان
 حقا که جاهل صحبتی نار چمند بتر

الأخرب المقبوض

استایمه مجوی جوی ارمق
 اتق دخی اسغه بر اتمق
 قایه سیه و سید دراق
 نیل اولدی جوت کوزیه یومق
 هم ایری رشت برم یومشق
 انکشت مترک اولو بر مق
 کشته کیدر عریجه زورق
 بولسک خوبلند و یست

بَرِهید اَنْ کَسْ کَشْد هِر اَسَا
مَفْعُولُ مَفَاعِلُنْ فَعِلُنْ

القطعة في الزمل

می‌کشد یعنی صبر هم را طردی
 باز لود عکسینه رد ای کلون فکر
 لوده تن روده غرق بوکر او کن
 رسته قوراش لیکن بسته بغلود
 صبح کدا و صیفسا عری نشسته
 برای اوج درد تن را سو جارو
 بست روی او و خا فروی خاللد
 را ای غشا افود صد سکر و طعنان

اَجْرُ كُلِّ اَكْرِيْسٍ بِخِصِّهِ قَلْبُ اَلْحَمْدِ
فَاعِلَاتِنْ فَاعِلَا فَاعِلَاتِنْ فَاعِلَا

القطعة في بحر الرجز

عزیزید او ز غلام نوروزید

قورتلدی او کیمسه کا ولدی
علم الحکم در سعادت الحقی

المقصود

بنامش جو سما را بسته بسیار
 درلود و گویند که با اشاعه نگویند
 ای که بملوکا سوخت یا او سرون
 موی قیل خا قلم نامه بتی در جامه
 اورین تو بر یک نهر تو بر آب
 الت هفت هشت ندره یک سکه طوق
 شصت و هفت الت شش در کا لویه
 یک هزار و سیصد و شصت میلان

اندرین کشتاوند نهاد برین
حیف کارم حل الجنده قالمسند

السَّالِمِ الْمُتَمِّزِ

زمین را خوب کردند و نذر

افشا طبعك عالم روشن فلو
 نه خرد كيم و نه سده سادك سر و كاشن فلو
 و عالم فاف عالم فاف عالم فاف عالم فاف
 نور طبعك در اركم طبعك روشن فلو

خامنه

مذی بنی زید و دام
بنو المومنین

هذه غرائب ما في عوالم وعرش اول قاييم
تضا عظماء عظماء من مصاعل
من حرم من عمارك اهل اهل قاييم

وہی ہے۔

سرور و جلال او را در ایامی که در آنجا است
 اول ماه ربیع الثانی آن ماهی که در آنجا است
 در روز جمعه و در آن روز که در آنجا است

بودن قیامه دیو را نمودن یعنی کو
 رستن این بافتن بویکم بویکم بافتن
 خرمید خرمید صلیبی طرملا مقدر
 غریبن اولدی بویکم بویکم بویکم
 یالاک بقی بویکم بویکم بویکم
 اولو الحاشی فرشتن سرما اولدی
 طیبک طلا بویکم بویکم بویکم
 چه باشد سر ترا بویکم بویکم بویکم
 مفا عیان مفا عیان مفا عیان

القطعة فی بحر الکامل
 سکه شید و بویکم بویکم بویکم
 اولو جانه کی بویکم بویکم بویکم
 تر یا بویکم بویکم بویکم
 اولو بویکم بویکم بویکم
 سکه بویکم بویکم بویکم

زدودن بویکم بویکم بویکم
 رسیدن این ملک و در بویکم بویکم
 صا و رقی اولدی بویکم بویکم
 کزید در بویکم بویکم بویکم
 حمید زون یعنی اکمله بویکم بویکم
 دخی بنداشتن بر آشتن صبا و کویت
 رماندن در او بویکم بویکم بویکم
 نولا و غرق بویکم بویکم بویکم
 کولید کندوزین بویکم بویکم بویکم

المتمن السالم
 سوری کله کله نوره کی دله صلیکم دله
 قیسه دی بی کله کی بی الکه دی بویکم
 اوده زه دی بویکم بویکم بویکم
 قوشه مرغ دی بویکم بویکم بویکم
 بویکم بویکم بویکم بویکم

چريدند و تلامقهم اغشيتن
 به از جاست اين گفتار اگر ميگوي
 فعولن مفاعيلن فعولن مفاعيلن

القطعة في بحر المتقار

چم اغاجي کيز دقن اغاجي غوش
 بيدار و نه کی گوته دي دي دونه دي
 دوشك جام خواب اولدي عريان
 سيم خلم درد اخي سني بوردر
 دي کرييه چيزي و نه کري
 يک خوردن و سرتوق روزه اف
 اوچن طويسته ديوف بای بر
 دوشمور اسبب اشوب اوکي
 فقيسته سروش دبا اولدي هنك
 صليوي ديسک دي واکن ن
 بان سکا بچکل سن

شدن تر ز بار يعني يعقود اصلا
 بوسوز يکدر جان دن اگر اسل
 کينه اوصلو لقد نر ايشي فصلويه

المثن السالم

اخ داکن خولدر بوم سقوش
 دون اضراغي کچايه دوش و بريدن
 در اغوش کن فوج فوجاغ اولدي
 قفا حيه فو قد بيد بياکوش
 هم اهو کيك طوشنه هم دي خوش
 ادک موزه اولدي اوج اولدي
 خرد عقله دي اوکي تميشه
 اورش زمد دقي عوغا خلاوش
 دلي يه دي ديوانه هم داخي مدهوش
 ديسک ايسم اول هم دي مياش
 بکوي بوقشنه او نيموش

ايشان

کجا از سخن از لعل بری رو
 بکشم تر صبا غایب بو
 قفا از دوش و بريدن
 قفا از دوش و بريدن

طی اندر ستمی دینو کا اعلیٰ صفت
 فاعلات مفعلات مفعلات
 فاعلات مفعلات مفعلات
 فاعلات مفعلات مفعلات

فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ

القطعة في بحر المقضب

هَمْ بَرِيدَنْ اِدِيْمَقْ وَهَمْ دَخِي وَبِغْ اَوَّلَكْ
 اِنْجِيلْ دِي اَنْكَلِيُوْتْ بَرِيْعَهْ طَحِي
 سَبِيحْ دَرِيَرِ التِّي بَلَقْ مَحْ اَوَّلَكْ دِي
 كَالْبَسْرْ دَرِ بَاشَكْ اَوَّلْ زَلْ نَبَزْدْ
 فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ

القطعة في بحر الزمل

جَاهْ مَنْصَبْ جَاهْ قَوِي رَاهْ يُو
 قَيْنْ اَنَا زَنْ مَا دِي بِلْ شَوِي اَرْ
 نَوَلْ قَا زَبُوِي دَرِ دَرِ زَنْدُو
 خَشْمَكَيْنْ طَبِيْرَهْ بَيَرَهْ دَرِ طُوْلْ
 دُوْلَهْ دَرِ قَا ضَرْعَهْ يَلْكَنْ بَادِيَا
 يَالِي بِيْسْ دَوْتَا بَلْكَنْ خَوْبْ دَوِي
 چَكَنْ مَلْ كَفَلُو اَمَكْ فَخْفَنْ

فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ
 فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ
 فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ
 فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ فَاعِلَاتْ مَفْعَلُنْ

اَيْتْ اَسَا دَهْ خَدَتْ صَقِيْنْ اَوَّلُفْ

المطوى المكفوف

دَوْنِخْ اَوَّلُفْ طَا اَدِي كُنْتَا اَوَّلُفْ
 هَمْ تَلَسَهْ مَكْبَهْ دَرِ هَمْ كُنْسَهْ اَوَّلُفْ
 چَرَكَنْ وِجَلْ دَخِي دِي چَرَكَنْ خَشَوْ
 هَذْ اَمْدَبَسْرَتْ وَبِحِي خَشْتْ هَرْجَهْ
 طَبَعْلَهْ طَبِيعَتِي رَا دَمَكْ نَهَا شَتْ

المسد من المحذوف

كَاهْ صَا مَن كَهْ دَخِي كَاهُو مَرُو
 يَنْكَهْ قَيْنْ اَنَا يُو وَزَنْ پِدَرْ
 كَوِي كِي اَمَا دَرِ رَا وِيَا شَرْ مَوْلْ
 اَوَّلُفْ اَوَّلُفْ دَرِ بِيْرَهْ كِيْرِي بِلْ
 اَجَكَهْ بِيْسْتَا دِي چَلْقُونْ سَتَانْ
 كَبِكْ كَلَّاكْ بِيْنْ كَبِكْ وَبِتْ بِيُو
 اَرَهْ مَجْهُوْ كَفْ كَلَّا شَرْ وَهَمْ كَرَهْ

طوبیق اولدی ایستادن حاکم
هم پشتمن قورلغ سیمابدر
دید بان کوزچی طوق درهم کواه
دی قیاجق بیر هم جای کرین
تاش در یوزده جفت هم در
چشن بیر در بشی لاندک
قور قولو ایشه دی کارهمن
بزغ صوبندی کوزن اولدی
اولدی ورن دن کورمک
ما جی بالا اتی دن شله
اسنک ایا و سر و اولمک
اویقوده خورده من ولدی
مهره یو جی مهر هم والار
کاسنی کونیک و یوزرک سیند
عالمه انون و مصنی انکس

اولدی اسلمک و قالق خا
نیو چک چرس کت سرخابدر
صغنا جق بیر دی جای پناه
دایه یه تارک دی دارک داغی
اوردر زبوز و طوق بزول
هم سچی سکی و مصلق بنک در
لجق انا جکری صند غلا
خالک توده اولدی طبراقن بغن
دومک فحقدر در یکن بخن
عرب در طینغه دی سن و سم
کزی در پوشید بوسید جمل
هم شکسته در صنوق بوین در
قاو جق سوخته اش زده
هم وین کونک و قور بوکشد
اودن نجید و هم بر جی در

جمله

ملک

طَرِ مِلادِ خَسْتِ بَالِقِ اغِ شَسْتِ
سَوِ سَوِ هَرِ يَكِهْ دَرِ يُو هُو كَمِنِ
بَنِبِهْ بَنَبِقِ هِنْدِ دَانِهْ قَارِ يُو زِ
دَسْتِ اَبِ سَجَنْ بِلَا زَكِ كُوشِ سَوِ زِ
هَمْ صَوْدِهْ يُو زِمِكِ سِنَا وِ يَدَنْدَرِ
هَمْ بِنَا لِيْدِ اَكَلْدِ مَكِ دُرِ
هَمْ صَرِ مَقِ خُودِ كَمَا رِيْدِ دُرِ
مَسْتَمِدِ اَكَلِ دُرِ لَا غَرِ اَرِقِ
اَوْ قَمَاشِيْدِ رَخُورِ وَا رِ دَانِ
اَغْلِيْنِ دُرِ دِيْلَهْ اُولِيْ زَارِ زَارِ
خَسْتِكِيْ دُرِ صَرِ بَلِقِ دُرِ اَغْرِ يَدِ
يَا فَتْنِ بُولُقِ دِيْمَكِ كَفْتَنْ دُرِ
تُو دِيْمَكِ دُرِ شَهْ دِيْمَكِ هَيْتِ
دَبِهْ كُونِ بَارِ دَقِ كَلِيْدِ رِيْلَهْ
بَادِ بِيَزَنْ بَادِ زَنْ هَمْ يَكَلِيَنْ

هَسْتِ
نِسْتِ يُو قِ اَرِيْ وَنْدِ دَوَانِ
هَمْ يُو زَكِ اَكَشْتِيْ قَانِسْتِيْ
اِيَكِيْ يُو يُو زِيْدِ مِيْمُونِ يَارِ يُو زِ
كُوْبِهْ تِيْمُو حِيْلِ صِعْ حَقِ قُوْ شِيْ سَارِ
هَمْ دَخِيْ حَرِ مَقِ تَرِ وِ يَدَنْدَرِ
هَمْ زِيْ نوِيْدِ سِكَلْدِ مَكِ دُرِ
هَمْ سِيْكُوْبِ فَمَقِ كُوَارِيْدِ دُرِ
نَدَا جِيْ اَكَشِيْ تَرِ غُورِ قُوْ رِقِ
قَبْ جَقْدَرِ اَوْ قَلْعِ دُرِ وَا رِ
لَا بِيْ يَلُوَارِ مَقِ اَرِ قَدَرِ هَمْ نِزَارِ
اَصِيْلَا اَوِيْجَنَهْ دُرِ دُرِ اَوْ غَرِيْدِ
هَمْ دَلِكِ دَلِكِ نَدِ رَسْفَتَنْ دُرِ
اُولِيْ كُوْرِ دِيْسَانْدِ بَرِ طَعْنِ
حَبِهْ دَانِهْ خُوشِهْ اَدِيْ سَبِيْلَهْ
بِيْزَنْ طَنْزِ خُوشِيْ بَا مَنِ

الْجَفْرِ قَوْلِي غَنِيَّ مَا رَوَّغَ
بُكْلِي أَوْلَى سَكْرِيْدَ سَتُورِ
اِيْجْ يَاغِي بِهْ وَفَقِيْدَ حَزِيْدَهْ
اِيْجْ دَرُوْنْ هَا مُوْنْ يَازِي قِيْدَهْ
بَكْدَ شَهْ هَمْتَا دِيْ كَلْ هَزَا دِيْ كَزِيْدَهْ
كُورْ خَا نَهْ دَخْمَهْ دَرِ كِيْشْ فَرَاخْ
لَوْ خَسَا رَا جْ أَوْلَى مَا مِيْ شِيْنْ رَا
كُودَهْ دَهْ اَمَاسْ نَشِيْدَرَا بِلَهْ
هَمْ جَرِيْدَنْ أَوْتَلَقْ أَوْتَلَهْ بَجَرِ
كِدْ كِيْ دَرْمَهْ أَوْدَرَا يَوْنْ بِهْ
اَلْجَنْ اِيْشِيْنْ وَرَا دَنْ دِيْمَكْ
هَمْ دَخْتْ وَشَاخْ اِيْجْ دَاخِيْ دِيْقْ
سَرُوْلَهْ كِيْنْدَرِ كَنْفَشِلَهْ كِيْنُوْ
دِيُوْجَهْ أَوْلَى سَلُوْكَ دَاخِيْ
لَا فْ أَوْرَبْ سُوْرْ جِيْمَهْ يَغْنِيْ مَلَنْدْ

و

ط

د

ف

ب

د

ط

أَوْلَى كَا كَرْمَكْ دَاخِيْ يَلا دَرُوْغْ
اَلْقِيَهْ دِرْ لَرْ كُوْشْ هَمْ يَشْخُوْرْ اِيْنْ
دُودَهْ أَوْرَبْ جَا دِرَهْ خِيْمَهْ جِيْ
أَوْلَى سِيُوْرْ كِهْ دَكْنْ جَارُوْ خَا
اَبَكِيْرْ أَوْلَى كُوْلْ وَدَرِ يَلا دَكْنْ
هَمْ جَقَلْ جَا قَلْ شَعَالْ سِيْكَلاخْ
يُوْئِلْ اَسَا لْ أَوْلَى يَلْدْ أَوْلَى
نَنْ قَبْرِ جِيْنِيْ صُوْنَكْدَرْ كُوْبِلَهْ
اَوْتِيْ وَجَرِيْ يَزْ شَكْ وَبِلُوْرْ
هَمْ كَرُوْهَهْ يُوْمَغْ وَدُوْمْ كَرَهْ
دَرَنْكْ دِيُوْكَوْ طُوْغَرْمَقْ رِيْجْ
مِيْ نَهْنْدْ قُوْدَرْ نَهَادَنْدَرْ قُوْمْ
لَوْ دَاخِيْ شَا لَقْ بِيْلَاسْ وَبِلِيْ
يُوْشُوْ بَكْزَارْ قُوْبُوْغَرْ كَلُوْ
هَمْ بُوْرْ أَوْلَانْ جَرُوْنْ أَوْلَى وَتَنْدْ

ك

س

ح

ب

ح

د

ب

خ

ه

دی و داغ آندی سیک بدرد
او نیق بیدارو عاشق گردنار
اینج یول بنا ای هنجاردر
یا سلو جیلوق سوکوارو شوخوار
اغلق موییدن افسانه سمر
هم دخی خنخاش اولدی کوکار
هم خرینه اولدی کجورانی
ایکی کویددرا زومروندری
هم علم بر شهر دیدهم طرز
لیر خوراندرد در اصمار
اسنمک در خامیا زوشاشی کار
اسلک نفس ورم یایی دی غور
هم فسوس اولدی دخی خیف ایملک
چغز ایچی چر کلی چنادر هم
هم منس طبع و نکاش چنله

حمله جند ایتمک دیر لرنرد
هم خسل اهارو حکم استوار
اولو و لشکر باشه سالاردر
هم یواش کیشیه در لرنرد
هم بیخ یو یو حق شبه دخی
هم یو کوله کلردر سو سمار
استیو کیسه اولدی خوره
اول و لایت که شهر دیر
دی براغه الله جلعویه ساز
هم یو کبر اولدی کز اولدی
کر اوله تنبوس خرم اولدی
داخی فی الجملة دیمکدور هنوز
داخی هزل ویهوده سوز سوز
چرک دیر شهادت دیدهم طبع
بوتن که منجه جمع زید و بکر

بهلویچه اولدی کونش خوش
 هم نغول اولدی دیک داخی کین
 زشت و خفیه و نیشانه در
 قاشده النده چین از نیک در
 هم نکالا در بغلیک اولدی
 داخی جریک هنل اولدی جنک
 هم تورک ایکی تحه در که خو
 کونجک و غلouxنک غمناک
 داخی نافر جام و داخی ناسا
 مغ کور شعله فروغ و هزل
 معینه تویم یعنی کس تر
 هم شخولیدن دور و درمن
 هم دخی تو زید و تولیده نک
 هم نخار جان بنده امون کل
 حیدر ما بون در تکی خانون

بلخه شهر الیرامق در خوش
 بهلوده سوز در عقلس در شنان
 قف در بر نوع قبا و اولدی
 صقلع و اواره خنک طنک
 قوت و دی شیوه لومجوب سنک
 ال یاغ الکی ولا تاسه جید
 بغلا یوب چانلا دوین و کویه
 ناولک او قدر مشک و هم ناک
 اول کشتی اولاکه لایق و میسا
 قاره کومغ کجه قار کوسی تاغ
 تر کسی دو شایلم بیراغه لیم
 هم نکوهید یوق چاغه دین
 معینسی قازمن الیرامق بلک
 بد وایه او چاغه کانون کل
 یار شاهلر اولدی کیمهای

حق

دعایه

منه

اکراه انک

اعلمو

سَرْتَنی سَوَرْتَنی یَعْنِ غَرْقَرَان
هَم طَر لَغَمَق تَر تَجِیدَن دُور
اَوَلدی فَر سَوَدَن بُو زِلَو اَسْمِک
یا بَر هَنَه یا لَر اَیَق بِنَدَن
کَس تَر خِیَلِ کَس اَیَلَه اَوَلسَه کَس
هَم طَر و کَا و دَس و بَغْوَه جُوق
کِیَن بُولِیدَر طَبَخُون تَحْکَلَو
رَشک کُونی بُو شُک قَع بَر کِستَو
رَسَنده و خَسِر و خُویبَه نَدَر
و اَر لَق هَسْتی دُور پِیوستَه دَر
کُویچَک بَسْتوسْتی خاتَم سَتِم
بِکَر قَز دُوشِن کَالَم اَر کُور
یُوجَه بِالا کُور و جی دَلالَه دَر
تَکَنده دَر زَنبَر چَکَر که دَر مَخ
هَم نِیستَا دَر مَسَلَق پَر نِیَان

له یه جیه

هَم عَشِیر و قَبیلَه دُود مَان
دَاخی اَوَدَه قِیَاس اِلِی بَهِس دُور
دَاخی شَا دَر وَاَن دُور بُوک
قُولُق اَوَلدی قَا ی هَم بَارَنده
یا تَشَن قَا مَسَلَر فَر یَا دَس
هَم دَخی الجُوع و تَشَد اَر حَق
قُور جَتَو کِی شَمِید اَلنُون و کُور
اَت طَوْنِیدَر خُود اِشْتِی بِلَعِلَو
اَر صِرلَه قِین اَتَا قِین اَن دَر
اَوَلشَو یَب اَوَلان اَهَسَه دَر
کُوج تَفَک زَبَط کُور کُور اَوَلدی
عَوَر و لَحْم فَلَاحَن دَر صَبِن
هَم اَوِیَق تَدِیَسَه بَسَه اَلله دَر
شُوخ کُور دَر چَرک تَا زِیجَه و سَخ
اَوَلدی نَا خِشَلو هَویدَا دَر

دَیْه قویرق اَسْمَد تَب خَنَد کَد
 کِجَنک خارش دخی اولدی زرد
 کَد کَد آن ارج اولدی قَلْ عَمَلْ
 اَوْت دَا رُودِی سوسام کَجَد دَر
 اولدی کَموان بَشْک لَت بَعِیک
 سا واکِنْد و دَر سَید سا وِین
 بید دَر سَوک کَد اَلْعَن دَر مَال
 سَرَب قویر شون شَو دَجِو
 هَم جَوالدَر تَو ز اولد نِدوز کَد
 کاج سِیَلِی اولدی کَج اولدی دَلِی
 مَحْنَت و اَسکِنج اولدی بَیْج
 هَم وَا نَعْم نَصِیب اولدی نَوَا
 خَیْ کُن اَبَسَم اَوَل یَل بَیْج
 اَز بَیْ اَبِت کِم دَر دَر مَعْنِی تَا
 بَرِی قَزَمَق بَرِی طاقَت بَرِی

بَیْجَه مَعْنِد نَکِنْد دَر دِید
 صَا رِیْ هَم اَز جِی اولد دِیْن
 هَم سِیَا رِید اَنز اَز دِی اَلِج
 یَسْتَه فَسْتَق اَلِج خَو سَخْد
 اَنز سَوکِنْد و کُورَه اولد بَرِی
 دَوَا اَلِک بَرِی وَا قَوَلای بَیْج و کَلَر
 تَا زَه دَا ل اولدی و بَوِیْن و لَدِی
 شَو رِی کِم کُورِی شَو اَبِت اَب
 اَسَر کِم اولدی و صَوَق اولدی
 هَم بَرِیْن اولدی سَرِی شَم دَر یَلِی
 یَوَل غَم اَتَم ک یَل اَغ اولد کِیْج
 هَم کَشِی کَا کَا دَر رِیْش کُور کَا
 زَب کَلَز اولدی و صَا اولدی اَب
 بَرِی اَب اَقْتَاب مَاهِتَاب
 نَلْفَل اَبِل ک اَلْکَلُوب بَو کَلِی

هَم كَابَك اُولِي فَهَرْت هَم
 يازِيلُو بَاچِمَش اُولَسَه كَفْتِي
 اُولْدِي سِيرِي عَم مَحْمَد ضَمِرَان
 فَا م وَكُونِي كَبِي نِيك زَرْد فَا م
 كَو كَبِي يَغِينِي سَهَرَا سَا سِيرِي
 مَعْنِيك نَا دَا ن وَغَا فِلْدَر لُونِد
 اَوْد مَك فَوَلْغِي نُونِي دَر
 طَعْنَه سِيغَان بَرَك اُولْدِي فَرِه
 دَاخِي نِيك اُولْدِي زُونِي دَر
 هَم كَرَا زِيدَن صَلَفُو بَر صِلَه
 نُون كَلْنَن شَا م اَغَا جِي مَرِخ دَر
 سَتَرِي نَسَرِي كَلِدَر تِيرِه مَاه
 هَم صُو سَرْمُو زَهِيد طَنْطَنَه
 هَم كَو پَشَه دَر بَوَا شَه هَم دَاخِي
 دَر دَر زَه اَو غَلَا طَعْمُو رَحْمَتِي

بَر حَكِيمَك اَدِي زَر دَشْت اَدَم
 اَكَلُو بَطُو لَشْت اُولَسَه جَفْتِي
 فُسَلَكَن دَر يَكَبِي تَوْرِي هَمَان
 صَا رِي نِي كَلُونِه كُل كَبِي هَام
 اُولْدِي رِيحَا وَوَتَقُو اُولْدِي
 هَم دِي نَغِينِي نُو ق سَا غَس اَوْد
 صُو غَلِيوب صَقْمُو سَبُو زِيدَن
 اُولْدِي هَم بَر اَشَد آر تَقَلُّق فَرِه
 اُولْدِي رُو زِيدَن بَوَا سَغِيدِي
 بَوْرَا نَو حَل عَوْرَتِيدَر وَاهَلَه
 كَشَك كَرِخ اُولْدِي بَر نَهَم بَرِخ
 كُوزَه دِير كَر اُولُو يُولْدَر شَاه
 دِي جِيغَلْدُو يَه وَجَا ي اَوَانِه
 دُو شَغَد دِير كَر دُو شَا حَا ي اَخِي
 كَاغَه نَا دَا ن پَارَه بَلَكَل رَشُو

<p>همه قرین نفس و شیطان بوده ایم یا حضور دل نکردم طاعتی آب و روی خود بعصیان ریخته زانکه خود فرموده لا تقنطو نا امید از رحمت شیطان بود رحمت یا شد شفاعت خواه من پیش از آن کاند در جهان خاکم کنی از جهان با نور ایمانم بری</p>	<p>دایماد بر بند عصیان بوده ایم بی کینه نکذشته بر ما ساعتی بود آمد بنده بگریخته مغفوت دارد امید از لطف تو بحر الطاف تویی پایان بود نفس و شیطان زد کرم را من چشم دارم کز کینه پاکم کنی اندر آن دم کز بد نجاتم بری</p>
---	---

در نکوهش نفس اماره میگوید

<p>و آنکه بر نفس خود قادر بود باشد او از رستگاران جهان کز پی نفس و هوا باشد و آن خواهد آمد زید بش افرخدا ای همه در ویشی نباش خوبتر از خرمندان نیکو نام شد تا آیند از دوا اندر و بال از جمیع خلق روگرداند او</p>	<p>عاقل آن باشد که او شاکر بود هر که خشم خود فرو خور دای بود آن بود ابله ترین مردمان و آنکه پندارد آن تار یک برای کرچه در ویشی بود سخت ای پسر هر که او را نفس سرکش رام شد در ریاضت نفس بدمر کوشال هر که خواهد تا سلامت ماند او</p>
--	---

مردمان و بس در خواب دان
آنکه برخاند ترا عذرش ز سر
حق ندارد دوست خلق از او را
از ستم هر کوی را ریش کرد
هر که در بند دل از آری بود
ای پسر قصد دل از آری بگو
خاطو کس را را انجان ای پسر
نام مردم جز بیکویی مبر
قوت نیکی نداری بد مکن
روز بان از غیبت مردم ببند
هر که از غیبت زبانش بسته نیست

کشت بید امر آنکه او رفت از چمن
تا بیای بی مغفرت بروی مکیو
نیست این خصلتی کی پیدا را
آن جوارحت بر وجود خویش کرد
در عقوبت کار او زاری بود
و از خدای خویش پیواری مکن
و سر ز خورده زخم بر جان ای پسر
کو هر چی خواهی که کردی معتبر
بر وجود خود ستم بی حد مکن
تا بینی دست و پای خود ببند
انجان کس از عقوبت رست نیست

در فوائد خاموشی میگوید

ای برادر که توهنت حق طلب
کز خود آری زحق لایموت
ای پسر بند و نصحت گوش کن
هر که افتاد بسیارش بود
عاقبت او پیشه خاموشی بود

جز بفرمان خدا مکشای لب
بود هان خود بنده مهر سکوت
کز خجالتی بایدت خاموش کن
دارم رون سینه بیمارش بود
پیشته جاهل فراموشی بود

خاموشی

خاموشی از کذب و غیبت واجبست
ای برادر خشنای حق مگو
هر که در بند عبارت میشود
دل بر گفتن میبرد و در بدن
و لکنه سعی اندر فصاحت میکند
روزبان دارد دهان نجوس
هر که او بر عیب خود بینا شود

البهت آن کو بگفتن را غیبت
قول حق را از برای دق مگو
هر چه دارد جمله غارت میشود
کو چه گفتارش بود در بدن
جلو عدول را جراحت میکند
از خلاق خویش را مأیوس دارد
روح او را قوتی پیدا شود

چهره

در عمل خالص میگوید

هر که باشد اهل ایمان ای عزیز
انحصار اول شود بر پاک دار
پاک دار از کذب و غیبت بر زبان
پاک اگر داری عمل را از ریا
چون شکم را پاک داری از حرام
هر که دارد این صفت باشد شریف
هر که باطن از خواش پاک نیست
چون نباشد پاک اعمال از ریا
هر که اندر عمل خالص نیست

پاک دارد چار چیز از چار چیز
خوشتن را بعد از آن مؤمن شمار
تا که ایمانت نیفتد در زبان
شمع ایمان تو باشد ضیا
مرد ایمان دارد با شمس و السلام
و رزق دارد ایمانی ضعیف
روح او را ره سوی افلاک نیست
هستی حاصل چون نقش بود ریا
در جهان از بندگان خاص نیست

عمره کارش از برای حق بود | کار او پیوسته بار و نق بود

کارویسته بارونق بود

در بیان آنکه پادشاهان از میان د ا سرد

چار خصلت ای برادر جهان

یادشاه چون درملاخذ ان شود

باز صحبت دانش با هر فقیه

بازنان بسیار را که خلوت کند

هر که از جهان داری بود

عدل باید یادشاهان را و داد

که کند اهنک ظلی یا د شاه

چونکه عاد اشد شه فروخ لقا

چون کند سلطان کوم بالشکری

پادشاهانراهی دارد زیان

بی مکان در هیئتش نقصان بود

یادشاهانرا همی دارد حقیر

خویش را شاه بی حرمت کند

میل اوسوی کم از اری بود

تازعدلش عالمی کردند شاد

سود نکند مر و را خیل و سپاه

باشد اندر مملکت اورا بقا

بهر او بازند سر جان پر سوری

در بیان اخلاق حمیده

چار چیز آمدن و نری را دلایل

علم را عز از خود ننی حساب

هر که دارد دانش و عقاوت من

ای برادر که خودداری تمام

هر که باشد ترش روی و تلخ کوی

هر که آن دارد بود مرد اصیل

خلق را دادن جواب با صواب

هل عقا و علم را دارد عونی

نوم شایین کی مامردم کلام

دوستان از وی بگردانند روی

12

هر که از دشمن نباشد بر حذر	عاقبت ببند از و سرخ و ضرر
در جوهر خود عدو مراده مده	از برای آنکه دشمن دور به
با محبان باش و ایستد هشتین	تا توانی روی اعدا را مبین
در میان دوستان مسرور باش	کو خود اری ز دشمن دور باش
ای برادر تو بر راه توشه کن	پس حدیث این و آن یک گوشه کن

در بیان چهار چیز در خطرست

چار چیزست ای برادر با خطر	تا توانی باش از آنها بر حذر
قربت سلطان الفت با بدان	دینت دنیا و هجرت با زبان
قرب سلطان آتش سوزان بود	با بدان الفت هلاک جان بود
زهر دمار در درون دنیا چو مار	که چینی ظاهرش نقش و نگار
می ناید خوب زیبا در نظر	لیک از زهرش بود جان را خطر
زهر این مار در نقش قاتلست	باشد از وی دور هر کویا قلست
چو طوفان منکوندر سرخ و زرد	چون زنان مسرور زینک بوم کرد
زال دنیا چون غرور اسست	هر زمانی شوی دیگر خواستست
مقبل آن مردی که شد زین جفت طاق	پشت بوی کرد و دادش سر طلاق
لب بپیش شوی خندان میکند	پس هلاک از زخم دندان میکند

در بیان چار چیز که علامت نیکبختی

شد دلیل نیکبختی چار چیز
اصل پاک آمد دلیل نیکبخت
نیکبختی از بود رای صواب
هر که این از عذاب حق بود
عمر نیلای روزی بیش نیست
ترک لذات جهان باید گرفت
در ترکی لذات نفسانی مباش
نیست حاصل رخ دنیا بردنت
از تنبت چون جان روان خواهد شد
مر ترازد آن جان چاره نیست

هر که این چارش بود باشد عزیز
نیست بی اصلی سزای تاج تحت
آنکه بد را نیست باشد در عذاب
نیست مؤمن کافر مطلق بود
غافلست آن کس پیش اندیش نیست
دامن صاحب دلان باید گرفت
دوستدار عالم فانی مباش
عاقبت چون می باید مردنت
خاکت اندر استخوان خواهد شدن
رهزنت جز نفسک اما ره نیست

در بیان اسباب عافیت

عافیت را بکجوی ای عزیز
ایمی و نعمت اندر خاندان
چونکه بانعمت ایمانی باشد
بادل فراع جو باشی تند رست
بر میاور تا توانی کام نفس
زیر پای آور هوای نفس را

می توانش یافتی در چار چیز
تندرستی و فراغت بعد از آن
عافیت داران نشانی باشد
دیگر از دنیا نباید هیچ جست
تائیدی ای پس در دام نفس
کم بدوده بهرهای نفس را

نفس

نفس و شیطان می برند از ره ترا
 نفس را سرکوب و دایم خواردار
 نفس بد را هر که سیورش میکند
 خلق خود را دور از هر مسو
 زاب و نان تالب شکم را پر مساز
 روز که خود را چه صایم نیستی
 ای که در خوابی شب تاب روز
 خواب و خوابی همیشه انعام نیست
 ای پسر بسیار خواهی خفت خیار
 دل در و ن دینای دون بستی ^{خطات}
 از چه بندی دل بد نیای در نی
 ظاهر خود را میارای فقیر
 طالب هر صورت زیبا باش
 از هوا بگذر خد ارا بنده باش
 خور پشیمنه را هر دوش کن
 ای که در بر میکش پشیمنه را
 کو می خواهی نصیب اخوت

تا بایند از نذر چه ترا
 تا توانی دوش از مهر داردار
 در گنه کردن دیوش میکند
 تا نیفتی در بلا و در بزه
 همچو حیوان بگر خود آخر مساز
 پر مخور آخر بهایم نیستی
 بر کمر خود چو غای بر فروز
 خفت کار با هر زین انعام نیست
 کو خیر داری ز خود نی گفت خیار
 دامن از وی کو تو در چینی ^{سخت}
 چون نه عجاوید در وی بودنی
 تا چو بدی با طنت کو در منیر
 در هوای اطلس و دیبا باش
 زندگی می بایدت در ژنده باش
 شریقی از نامرادی نوش کن
 پاک ساز از کبر اول سینه را
 رو بدر کن جامهای فاخت

<p>بی تکلف باش امرایش مجوی در بوت کو کسوت نیکو مباحش چو صوفی در پلاس و صوفی پیش مرد مره را بود یا قالین بود</p>	<p>تو که راحت گیر و اسایش مجوی زیر پهلوی جام خابت کو مباحش با صفت های خدا موصوف باش ز آنکه خشنش عاقبت بالین بود</p>
--	--

در صفت درویش و حب درویشان کوید

<p>کو ترا عقلت با دانش قرین هم نشینی جز بدرویشان مکن حب درویشان کیکد جنت است بوشش درویش غیر دلق نیست مرد نان نه بفرق نفس پای مرد و در بند قصر و باغ نیست کو عبادت را بری بر آسمان کو چهره شکر شک و زورت بود ای پسر در اخوت غافل مباحش در بیلیات جهان صبار باش</p>	<p>باش درویش بدرویشان نشین تا توانی غیبت ایشان مکن دشمن ایشان سزای لغت است در حق کار هوای خلق نیست ره بجایابد بدرگاه خدای بر دل او غیر درد داغ نیست عاقبت زیر زمین کردی نهان جای چون بهرام در کورت بود با متاع این جهان خوش دل باش گاه نعمت شاکر جبار باش</p>
--	--

در صفت بدبختی

<p>چا چیز اتا را بدبختی بود</p>	<p>جاهلی و کاهل سختی بود</p>
---------------------------------	------------------------------

<p>بخت بد را این هه اثار شد بشتك از اهل خستار میشود نی شك از اهل سعادت میشود می تواند کرد بانفسك جهاد در قیامت نبودش زانش گذر پس بدرگاه خدا آوردتور و مرد ره خط در نكونا می کشد پس مروت و بر وایه نفس پلید جای شادی نیست دنیا هوش دار برخلافش زندگانی میکند</p>	<p>نی کسی و ناکیه هر چار شد آنکه در بند عبادت میشود هر که در بند عبادت میشود بر هوای خود قلم هر کو نهاد هر که سازد در جهان با خواب خور روی گردان از مراد و آرزو کار از سر بناگمی کشد امر و نهی حق چو داری ای وحید امر و نهی حق ز قران گوش دار هر که ترك کامرانی میکند</p>
--	--

در صفت ریاضیت میکند

<p>ای پسر بر خود در راحت ببنند یا زشد بروی در دمار السلام کیست در عالم از و گمراه تر خویش را شایسته درگاه کن ای برادر مر قریب این درگاه جوی مروت بر تن پرستی میکشد</p>	<p>کو می خواهی که گردی سربلند هر که بر بست او در راحت تمام غیر حق را هر که خواند ای پسر ای برادر ترك غر و جاه کن خوار گرد در هر که کو در جاه و جوی غر و جاهت سوی پستی میکشد</p>
---	--

کوشال نفس نادان این بود
نفسک اما ره هم ساکن بود
در جهان بالقمه قانع بود
کوندای از خدا ریزه کن

نفس در ترک هوا مسکین بود
چون دلت بر یاد حق این بود
هر که او را تکیه بر صانع بود
اکتفا بر روزه و هر روزه کن

در بیان مجاهدۀ نفس

چون بگویم یاد کیش ای عزیز
نیزه و تنهایی و ترک هجوع
نفس او هرگز نمی یابد فلاح
دیو ملعون یار و عواهد بود
لقمه های چوب و شیرین بایدش
در عقوبت عاقبت مضطرب شود
از خدا استغاثه بسیارش بود
مال دنیا خاکسار و اود دهند
غلاتش خواهد اندر گردنت
بهره کی از عالم عقبی برد

نفس نتوان کشت الیاس چینه
خنجر خاموشی و شمشیر جوع
هر که نبود مرتبت این سلاح
چون که دل نذیر الهمت بود
اهل دنیا را چو دیو اراشد
هر که او بدین سیم وزد شود
آنکه به آخرت کارش بود
آخرت پر هیول کار او دهند
هست شیطان ای برادر دشمن
مدبری کور و بده دنیا آورد

در بیان صابر بر هر چیز میگوید

و ز خلاق دور همچون غول باش

ای بس بر یاد حق مشغول باش

18

فقر خود را پیش کس پیدا ممکن
 مورتا انگس که فردا جان دهد
 تابکی چون موبیله دانه کش
 بر تو گل کو بود فیروزیت
 برخدا اشاکر بود مرد فقیر
 خم مشو پیش توانگر چو طاق
 مرد مرزا نام نك از خلق نیست
 هر که از ذوق نگو نامی بود
 کو ترادل فارغ از دینیت بود
 روی دل چون از هوا بر تافتی
 هر که او از حوصد نیاد ار شد
 چون شتر مرغی شنایه این نفس را
 کو پیکویش کوید اشتروم
 چون درخت زهر نکش دلکشت
 کو بطاعت خونیش سستی کند
 نفس را آن به که در زندان کنی
 نیست در مانش مجروح عطف

محنت امر و زرافرد امکان
 غم مخور آخرت را یک نان دهد
 کو تو مردی فاقه دامر دانه کش
 حق دهد مانند مرغان و وزیت
 کو دهد قوتش لب نان فطیر
 تا نکودی یار با اهل نفاق
 فقرتش از جامهای دلق نیست
 خاص شمارش که او عامی بود
 کی هوای مرکب وزینت بود
 بعد از آن میدان که حق را یافتی
 بی گمان از وی خدا بیو ار شد
 فی کشد بار و فی پرده در هوا
 ورنه می یارش بگوید طایر م
 لیک طبعش تلخ و بویش تلخوشت
 لیک اندر معصیت جستی کند
 هر چه فرماید خلاف آن کنی
 تا که سازی رام اندر طاعتش

چون شتودرره درای بارکش
باو این دریا جان باید کشید
هر که او کردن کشد زین بارها
کرده بار امانت را قبول
روز اول خود فضول کرده
جنبشی کن ای پسر کاهل مباش
هر که اندر طاعتش کسلان بود
راه بر خوفست و دزدان در کین
منزلت دورست بارت پسر کاه
هر که در راه از کولان باری بود
لاشه داری سبک کن بار خویش
چایست بارت چینه دنیا دون
وقت طلعت تیز تر چون باد بستان

بار طاعت بود رجب بار کش
ورنه چون سک زبان باید کشید
باشد از فقرین بر و اندارها
از کیشدن پس نباید شد ملول
وان قضوی از جهولی کرده
چون بلی هفتی بتن تنبل مباش
حاصلش کراهی و خذلان بود
رهبری بر تانمانی بر زمین
کوششی کن و امان او دیگران
هر دشمن از دیده خون باران بود
ورنه در ره سخت بینی کار خویش
کزی آن کشته خود را زبون
وزیر کار جهان ازاد باش

در بیان خصال زمیمه

چاپچی دی کوای نیکو سوشت
زان چهار اول حسد کینی بود
خشم را دی کو فرو ناخوردست

هست از جمله خادق نیل و بخت
زان گذشته عجب خود بینی بود
خصلت چارم بخیلی کردست

ای پسو که کرد در این خصال
غل و غش بگذارد چون ز پاک شو
حرص بگذارد وقاعت پیشه کن
باجبآن باشد دایم همنشین

از برای آنکه زشتت این فعال
پیش از آن که خاک کردی خاک شو
آخر از مردن یکی اندیشه کن
تا توانی روی اعدا را مبین

در صفت مدبری میگوید

چار چیز آمد نشانی مدبری
مدبری باشد بایله مشورت
هر که پند دوستان نکند قبول
هر که از دنیا نگیرد غیبتی
مشورت هر کس که بایله کند
مال خود دهد با جاهلان
ز چو بایله راهی آید بکف
نشود از دوست بایله پند را
عبرت کیو از زمانه ای جوان
هر که از عقل آگاهی بود

یاد گیرش که تو در روشن خاطری
هم بجا هدایت سیم و زهرت
در حقیقت مدبرستان بوالفضل
هست از آن مدبر جهانز انفرقی
دیو ملعونش سبک کوه کند
اچنان کس که شود از مقبلان
می کند اسراف بسیار و تلف
از جهالت بکسلد بیوند را
تا نباشی از شمار ابلهان
تزد او ادبار کمراهی بود

در بیان صفت دانش

چار چیز آمد بزرگ و معتبر

می نماید خرد لیکن در نظر

زان یکی خمست و دیگر انتشت
چو میان دانش که آید ترا
هر که در چشمش عد و باشد حقیر
درة آتش چو شد افروخته
علم اگر اندک بود خودش مدار
رخ اندک را بکن غنوار ک
درد سر را که بگوید کس علاج
باش از قول مخالف بر حذر
آتش اندک توان کشتن باب

بازیم اگر کو فردا ناخوشست
این همه تا خود نماید ترا
از بلای او کند روزی فقیر
بینی از وی عالمی را سوخته
زانکه دارد علم قدر بی شمار
در نری بینی عجز در بیمار کی
خوف آن باشد که بد کند در فلج
پیش از آن که در رای ای پسر
وای آن ساعت که یابد التهاب

در بیان زار و رسوای خیزد

ای پسر هر کس که دارد چار چیز
عاقبت رسوای آید از لجاج
بی گمان از کبر خیزد دشمنی
چون بجوی در میان پیدا شود
خشم خود را چون که راند جاهل
هر که کرد از کبر بالا کرد نش
کاه را هر که سازد پیشه

چار دیگر هم شود موجود نیز
خشم را نکند پشیمانی علاج
حاصل آید خواری از کاهل تنی
بنده از شومی او رسوا شود
خیزش اینش نبود حاصلی
دوستان کردند آخر دشمنش
آید از خواری بیایش پیشه

خشم خود را کفر و غرور کسی هر که واقعه دشمن بر سرست	عاقبت بیند پشیمانی بسی نیست انسان کمتر از کاو و خست
---	--

در بیان صفت ناجنس

چاپ چیز ازای خود کرد ارد بقا جوهر سلطان را بقا کمتر بود	کوشد ارای مؤمن نیکو لقا پس عتاب دوستان خوشتر بود
دیگوان مهری که باشد از زنان بار عیت چون کد سلطان ستم	بی بقا چون صحت ناجنس دان مرو را باشد بقادر ملک کم
کتر از دوستان آید عتاب چون بناجنس آن نشیند آدمی	کمتر بقاء باشد چو خط بر روی آب کمتر بقاء بیند از ایشان همدی
ناغ چون فارغ ز بوی گل بود جمله ازین حال آگاهی بود	نفرتش از صحبت بلبل بود صحبت ناجنس جان گاهی بود
چون ترناجنس آید در نظر چاپ چیز از چار دیگر شد تمام	ای سپهر چون باد از وی در گذر چون شنیدی یاد می درای علام

در بیان صفت شکو میگوید

دانش مرد از خرد گیرد کمال دینت از پر هیز کامل میشود	از عمل نیت می یابد جمال نعمت را شکو شامل می شود
هست دانش هر کمالات از خرد نیت دانی عمل کس نتگردد	

شکوفت را کمال می دهد	غافل از کوشمالی می دهد
شکرنا کردن زوال نعمتست	بهره شاکر کمال نعمتست
علم را بی عقل نتوان کار بست	پیش بی عقلان نمی باید نشست
بی خود دانش و بالست ای پسر	علم مرغ و عقل بالست ای پسر
هر که علمی دارد و نبود بران	از طریق عقل باشد بر کران

در بیان آنها که باز گردانیدن محالست

چار چیزست آنکه بعد از رفتنش	از محالست باز آوردنش
چون حدیثی رفت ناکه بر زبان	یا که تیری جست بیرون از گمان
باز چون آورد حدیث گفته را	کس نه تواند قضای رفت را
بازی کرد و چو تیر انداختی	چو تیر عمری که ضایع ساختی
هر که بی اندیشه گفتارش بود	پس ندامت هاء بسیارش بود
تا نکفتی می توانی گفتنش	چون بگفتی کی توان بنهفتنش
عمر امید آن نیست هر نفس	چون رود دیگر نیاید باز پس
هیچ کس از خود قضا را رد نکرد	هر که راضی از قضا شد بد نکرد
هر که میخواهد که باشد در امان	مهری باید نهادن بر دهان
هی سود که عمر را داری عزیز	چون رو پیشش خواهی دید نیز

در صفت خاموشی و سخاوت

8

حاصل آید چار چیز از چار چیز خاموشی را هر که سازد پیشه که سلامت بآید خاموش باش از سخاوت مرد باید سروری هر که او شد ساکن خاموش بود گر همی خواهی که باشی در امان هر که عادت شود جود و کرم هر که کار نیک ویابد میکند ای را در بندهء معبود باش باش از نخل بخیلان بر حذر	یاد داری این نکته از من ای عزیز کرد دایم نبودش اندیشه کشت این هر که نیکی کرد فاش شکر نعمت را دهد افزون تری از سلامت کسوتی بردوش بود رو نکوی کن تو با خلق جهان در میان خلق گردد محترم آن همه میدان که با خود میکند تا توانی با سخاوت جود باش تا نسوزد مرتوانا بر سقر
---	--

در بیان اخلاق چندی که دیگران آن حاصل آید

چار چیزی بر دهد از چار چیز هر که ز و صادر شود این چار کار هر که در پایان کاری ننکرد چو سوال آورد کرد دخواست هر که نکند احتیاط کارها هر که او استیزه با سلطان کند	نشود این نکته جز اهل تمیز بیند آن چار دیگری اختیار عاقبت روزی پشمانی خورد ماند تنها هر که استخفاف کرد بردش خوششند بارها کار خود را بر سر ویران کند
---	---

هر که کشت از خوی بد ناسازگار	دوستان از وی کذنی شلغفر
------------------------------	-------------------------

در بیان ترک زینت

سرچه ارای بدست اری پسر	کتلوفی دل بدست اری پسر
نالگیری ترک عز و مال و جاه	از همه بر سرنیایی چون کلاه
نیست مردی خویش را راستن	قصه جان کوه آنکه اولر استن
نیست در تن بهتر از تقوی لبس	در تکلف مرد را نبود اساس
هر که او در بند ارایش بود	در جهان فروزند آسایش بود
عاقبت جز نامرادی نبودش	بهره و از عیش و شادی نبودش
خود ستیای پیشه شیطان بود	آنکه خود را کمر زنده مردان بود
گفت شیطان من ز آدم بهترم	تا قیامت کشت ملعون لاجرم
از تواضع خاک مردم می شود	نور و ناز از سر کسی که می شود
رانده شد ابلیس از مستکبری	کشت مقبول آدم از مستغفری
شد عزیز آدم چو استغفار کرد	خوار شد شیطان چو استکبار کرد
دانست افتد بر دستش کنند	خوشه چون سر کشد پایش کنند

در بیان ابلهان کوید

چار چیز آمد نشانی ایلهی	باتو کویم تایابی آسکی
عیب خود آنکه نبیند در جهان	باشد اندر جستن عیب کسان

آنکه امید خاوت داشتن	تخم بخل اندر دل خود کاشتن
هیچ قدرش در معبود نیست	هر که خلق از خلق او میشود نیست
کار او پیوسته بدری بود	هر که او را پیشه بد خوئی بود
مردم بدخونه از انسان بود	خوی بد بر تن بلای جان بود
وان بخیلک از سگان مسکنت	بخل شاخی از درخت دوزخست
پیشه افتاده اندر پای پیل	روی جفت و لجا یبند بخیل
تاباشی از شمار ابلهان	باش از بخل بخیلان بر کران

در بیان عافیت گوید

باز باید داشتن دست از دو چیز	از بلا تا رسته کردی غریز
تا بلا همارا نباشد با تو کار	دو تو دست از نفس دنیا باز دار
باتور و آور زهر سویی بلا	و بر بحر ص و از گردی مبتلا
هر کجا باشد بود اندر امان	آنکه نبود هیچ تقدش در میان
باز رستی از بلا و از خطر	نفس دنیا و اهرها کن ای پسر
در بلا افتاد و گشت از غم تزلزل	ای بساکس کو برای نفس زار
آمد و در دام صیاد افتاد	از برای نفس مرغ نامراد

در بیان نصیحت میگوید

دو بر باید بودنش از چار چیز	هر که اقلست و دانش غریز
-----------------------------	-------------------------

مردی نکند بجای ناسزا	کار خود با ناسزا نکند رها
زین چوبکذشتی سپک ساری مکن	عقل داری میل بد کاری مکن
دست بر فغان و غمک بکشاده داد	تا شوی پیش از هر روز کار
زیر دستا ترا نکودارای پسر	تا تو باشی در زمانه داد کر
پند آورد یکوان بندند کار	هر که در بند خود آمد استوار
قوال و مراد یکوان نکند قبول	هر که از گفتار خود باشد ملول
کود او هرگز مکرد ای هوشمند	هر چه باشد در شریعت ناپسند
بر مراد خود مکن کارای پسر	تا صواب کار بدی سر بسیر

در صفت زندگانی میگوید

بانتو گویم یاد گیرش ای عزیز	هست بی شک دستگیرگر سرچین
دور آمد جتن قوت حلال	ان یکی ترسید نشت از ذوالجلال
دستگار است آنکه این خصلست	سیومین رفتن بود بر راه راست
دوست دار نرت همه خلق جهان	کو تواضع پیشه گیری ای جوان
ورکنی بی شک هر روز دینت رست	سو مکن در پیش دنیا دار بست
تا چه خواهی کرد این مرد ار را	بهر ز مستای دنیا دار را
ای پسر یا مرد کان صحبت مدار	مرد کا نند اغنیای روزگار
بعد از آن در کو هر حسرت برده	مال و زر نی جد بدست آورده کیو

در صفت ذکر الله

باش دایم ای پسر یا یاد حق	کو خبر داری ز عدل و داد حق
زنده دار ز ذکر صبح و شام را	در تغافل مکن زان ایام را
یاد حق آمد غدا این روح را	مهر آمد این دل مجروح را
یاد حق کو موش جانت بود	کی هوای کاخ و ایوانت بود
کز زمانی غافل از رحمن شوی	اندر اندم هدم شیطان شوی
مؤمنان ذکر خدا بسیار کوی	تا بیایی در درد عالم آبروی
ذکر را اخلاص می باید نخست	ذکر بی اخلاص کی باشد دست
ذکر بوسه وجه باشد بی خلاف	تو ندانی این سخن از کداف
عام را بنویس و بخود کر لسان	ذکر خاصان باشد از دلی گمان
ذکر خاص الخاص ذکر سو بود	هر که ذا کونیت او خاص بود
ذکر بی تعظیم گفتن بکعبه است	و آن در آن یک شرط دیگر است
هست مرهم حضور از یکر دیگر	هفت اعضا هفت ذا کرای پسر
یاری هر عاجز آمد ذکر دست	ذکر پا خویشان زیارت کوندست
ذکر چشم از خوف حق بگریستن	باز در آیات او نگر نیستن
استماع قول حق دان ذکر گوش	تا توانی روز شب در ذکر گوش
اشتیاق حق بود ذکر دلت	کوش تا این ذکر کورد حاصلت

آنکه از جهلست دایم در نگاه	کی حلاوت یابد از ذکر اله
خواندن قرآن بود ذکر لسان	هر که این نیست هست از مفلس
هر که این هست هست از مؤمنان ^{میکند}	شفاء بخوان قراءه القرآن
شکر نعمتهای حق میگویم مدام	تا کند حق بر تو نعمتهای تمام
حمد حق بر زبان بسیار دار	تا شوی از نار حومان ^{سرنگار}
لب مجنون جوید گوگرد کار	زانکه با کافران ^{هین} بود سکار

در بیان دشمن داشتن و امر کردن

ادبی را چار چیز آرد شکست	باتو گویم کوش ^{در هر} حق پست
دشمن بسیار و امر بی شمار	شغل بی حد و عیال با قطار
وای میکنی که غرق و امر شد	هر دمی از غصه خون آشام شد
هر که بسیار باشد دشمنش	خیره کرد در هر دو چشم روشنش
هر که اشغال بسیارش بود	در زمانه زاری کارش بود

در صفت زنان و صبیان

چار چیز است از خطاهای پیر	کوش دارش باتو گویم سوسپیر
اول از زن داشتن چشم و وفا	ساده دل را بس خطا باشد خطا
ایمنی از بد خطای دیگر است	صحت صبیان از اینها بدست
کام نفس بد را و در خطاست	زانکه دشمن را بید ز خطاست

در بیان حق والدین و فرض بجای آوردن میگوید

چهار چیز است از خطاهای گریز	باتو گویم یادگیرشای سلیم
فرض حق اول بجای آوردن است	والدین از خویش راضی گردن است
حکم دیگر چیست بایشان جهاد	چهارم شکی بخلق نامراد

در ترایده عمر میگوید

میفراید عمر از چهار چیز	این نصیحت بشنوی جان عزیز
اول آوردن بکوش و از خوش	و آنکه دیدن جمال ماه و ش
سیوم آمدن بنیامال و جاه	میفراید عمر مردم را اذان
آنکه کارش بر مراد دل بود	در بقا افزویش حاصل بود

در نقصان عمر میگوید

عمر مردم را بکاه پنج چیز	یاد دارش چو شنیدی ای عزیز
شدیکی زان پنج در پیروی نیاز	پس غریبی و آنکه شیخ در از
هر که او بر مرده اندازد نظر	عمر او بی شک بکاهد ای پسر
بنجو آمدن ترس و بیم از دشمنان	عمر اینها همی دارد زیان
هر که او از دشمنان ترسان بود	کار او هر لحظه دیگر سان بود
از خدا ترس و متوسل از دشمنان	کوهه دارد خدایت در امان

در شامت دروغ گوئی گوید

دو شوازیخ خصلت ای پسر
اولا که کوی با مردم دروغ
هر که استیزه کند با مهتران
پیش مردم هر کو اینود ادب
ای پسر با مهتران کمتر ستیز
از سبکساران مثال ای نیک خوی
کو به عالم بروی بایدت
هر که اهنک سبکسایر کند
جز حدیث راست با مردم مگوی
از خلاف و از خیانت با فردور
کو بهی خواهی که کیندت نکو
تا ناپاشی در جهان اندوه کین

تا نوزت آب رویت در نظر
زانکه کودی از دروغتین فروغ
ابروی خود بریزت نی کمان
کو بریزد آب رو نبود عجب
و زحمت ابروی خود مریز
کو سبکسایر بریزد آب روی
دایما خلق نکومی با بدت
از وی آب روی یواری کند
تا نکورد آب رویت آب جوی
تا بود پیوسته در روی تو نور
ای برادر هیچ کس را بد مگو
از حسد در روزگار کس میان

در بیان علامات ایمان گوید

اصل ایمان هست شش چیز ای حید
سه از آن شش با یقین خوف و محبت
هر که را نوزیقین حاصل بود
نامه اعمال اگر نبود سپید

باتو گویم که بدل خواهی شدید
پس توکل پس محبت با حقیقت
صاحب ایمان و روشن دل بود
رومباش از رحمت حق نا امید

<p>شاید بروی بگریزهای که از عمل خیر یاد نبود حاصلش تاریخی توار غدا بش در کنار وحیا از زمره شیطان بود</p>	<p>هر که نبود توکل با خدا آنکه حب خون باشد دردش باش ای بنده خدا را دوست دار ای برادر شرم از ایمان بود</p>
--	---

در بیان آنکه آب روی از آن زیاده می شود

<p>با تو گویم بشنوی اهل تمیز آب روی خویش را افزوده و بخیلی نخورد ملعون شود آب روی او در افزایش بود باش هر دم مرد بار و با وفا سر خود باد وستان مکرر سان آنکه خود تنهاده باشد بر مدار تا ندرت پرده و ات شخص کو تا نیارد پس پشیمانیش بار تا شناسد دیگران قدر تو هم دست کوته دار و هر جانب ساز زنده شمادش که هست از مردگان</p>	<p>می فراید آب روی از هیچ چیز چون بکار خویش حاضر بوده از سخاوت لب روی افزون شود هر که بر خلق بخشایش بود تا بروی خویش بینی صد صفا تا بماند رازت از دشمن نهان تا نکودی پیش مردم شرمسار ای برادر پرده مردم مدبر با هوای دل مکن ز تها کار قدر مردم را شناس ای محترم تا زیانت باشد ای خواجه دراز هر که را قدری نباشد در جهان</p>
---	---

کی توانکوسازدش مال جهان	از قناعت هرگز نبود نشان
عفو پیش آرزو و جز مش در گذر	بر عذوی خویش چون یابی ظفر
صحبت بر هیز کاران می طلب	باتواضع باش و خوک با ادب
تا که گردد در هنر نام تو فاش	بر دباری جوی و بی از ابر باش
قالندند جمله نادانان چو زهر	چو تریاقدانایان دهر
خود کسی از زهری یابد حیات	مردم از تریاق می باید نجات
حوص و بعض و کینه زهر قتلند	صبر و حلم و علم تریاق دلند
در بروی دوستان بکشد دست	فخر جمله کاره نازان داد دست
خویش را کز زهر نازان شمر	کرچه دانا باشی و اهل هنر
صحبت صبیان و غریب باز نازان	شد و خصلت مرد ابله از نشان

در بیان زنده کافی

مرد را از خوی بد گردد بدید	ناخوشی مرزنده کافی ای ولید
مرده میدانش که زنده نبود او	آنکه نبود مرد را خوی نکو
می نماید راحت از ظلمت بنور	هر که گوید عیب تواند در حضور
شکراوی باید آوردن بجای	مرد ترا هر کس که باشد در نهی
از طبیب حاذق و از یار غار	حال خود را از دو کس پنهان مدار
از خود را نیز با ایشان مگوی	تا توانی باز نازان صحبت مجوی

آنچه اندر شیخ باشد ناپسند
هر چه را که دست حق بر تو حرام
چونکه بکشاید هر روزی خدای
تازه روی و خوش سخن باش ای اخ
بر سخن راند و همراه ای بوالهوس
دل ز غل و غش همیشه پاک دار
تکلیف کن خواجه بر کردار خویش
بهترین چیزها خلق نکوست
بر وفوت شو همیشه ای خلف
آنکه باشد در کف شوق اسیر
که تو بینی ناکسی را یادگاه
برد در ناکس قدم هرگز مبر
تا توانی کار اله را مساز

کرد او گز مکرد ای هوشمند
دور باش از وی که با شینک نام
دل کشاده دار و تنگی گز نمای
تا بود نام تو در عالم سخن
چونکه وقت آید نکود پیش و پس
تا توانی در درون کینه مدار
دل بنده بر رحمت جبار خویش
خَلْقُ خَلْقِ نیک را دارند دوست
کن بود امرایش اهل شرف
کوچه از دست او را بنده گیر
جهت خود را از هرگز نخواه
و ربه بینی هم میسر از وی خوار
کار فرمایش وی مکتونوا از

در احتراز از دشمنان

از دو کس پرهیز کن ای هوشیار
اول از دشمن که او استیزه اوست
خویش را از نزد دشمن دور دار

تا بینی نیکی از روزگار
و آنکه از صحبت نادان دوست
یاد نادان را از خود مجبور دار

ای پسر که گوی بامردم درشت	و بر بکوی از تو کور اند پست
بهترین خلق میدانی که راست	آنکه داد انصاف انصافش نداشت
چون حدیث خوب گوئی با فقیر	به بود زانش که پوشانی حویر
خشم خوردن پیشه هر سر و دست	تلع باشد از شکو شیرین ترست
هر که بامردم نسازد در جهان	زندگانی تلخ دارد بی کمال
آنکه شوخت و ندارد شرم نیز	دانکه او با پاک ز دست ای عزیز
از سادت ثنائی در امان	باشد ایم هشتین صلحان

در صفت عزت جود

چند خصلت او را خواهر بروی	با تو گویم که هر گوی کوی
اول آن باشد که مانند مکس	مرد ناخوانده شود مهمان کس
هر که مهمان کسی ناخوانده شد	نه مردم خوار ز او و نه زده شد
دیگران باشد که نادانی رود	کذا ای خدای خانه مردی شود
کار کردن بر حدیثان دو مرد	از بی جهلند ای سر در بند بود
هر که بنشیند زیر دست صدو	کبر سد خواری بر ویش نیست دو
نیست جمعی را جویر قول تو گوش	صد سخن که باشد یک ترا گوش
حاجت خود را نخواه از دشمنان	زین با تو خواه نباشد در جهان
از فرومایه مراد خود مجوی	نیاید مرا خواهر بروی

بازن و کوده مکن بازی هلا	تا نکودی خواری و زار و مبتلا
در صفت یار موافق	
<p>در جهان شش چیزی آید بکار هر سخن کار است کوی و جرست آنچه امر از انست عالم در بهاش دشمن حق را نباشد داشت دوست عیب کس با او نمی باید نمود از خدا خواه آنچه خواهی ای پسر بندگان را نیست ناصر جز اله آنکه از قهر خدا ترسد بسی از بدی گفتن زبان ترا که بست</p>	<p>اولا باری طعای خوشگوار به زدنیاز آنکه در وی نفع است عقل کامل دان و زان دل شاد باش باز گشت جمله چون آخود و ست زانکه نبود هیچ لخمی بی غدود نیست در دست خلاق نفع ضعی یاری از حق خواه و از غیرش نخواه بی گمان می رسد از وی هر کسی کو دشمنان لعین را از پرست</p>
در بیان اعتماد امر نیست	
<p>کس نیابد هیچ چیز از هیچ کس نیست اول دوستی اندر ملوک سفله را با مرقت ننکوی هر که بر مال کسان دارد حسد آنکه گذشت می گوید دروغ</p>	<p>یاد گیرد از نا صحر خود این نفس این سخن باور کن از اهل سلوک هیچ بد خویی نیابد مهتری بوی رحمت برد ما غش می رسد نیست او را در وفادار فروغ</p>

هر کس اسه کار عادت باشدش
تا توانی چیزی منت کند
هر کس اینی براه ناصواب
دایم اگر بیند او عیب کسان
رحمت خود را ز مردم دور دارد

در جهان بخت و سعادت باشدش
خوش را مستوجب رحمت کند
هر کس بر اهش آرتایانی ثواب
در ملات هیچ نکشاید زبان
با خود بر کس میفکند زینهار

در بیان رستگاری

کوچه خاکی که باشی رستگار
اولا بودیدن بود حکم قضایش
چندست سیوم و دیودن از جفا
هر که دارد دانش و عقل و تدبیر
صدقه کالوده کردد باریا
کو عمل خالص نکردد همچو زر
تا تو نکو باشی اندر روز کار

رخ مگردان ای برادر از سر کار
بعد از آن جستن بجان و دل و نفس
هر که این دارد بود اهل صفا
جز براه حق بخشند هیچ چیز
کی بود آن خیر مقبول خدا
قلب را ناقص نیارد در نظر
نفس را از آرزو هاد و مردار

چهار چیز است در صفت صدق و امانت و سخاوت

چهار چیز است از کرامت های حق
اولا صدق زیارت در سخن
پس سخاوت هست از فضل اله

یاد دارش چون زمین گیری سبق
بعد از آن حفظ امانت فرم کن
فضل خود را که نظر دیگر نگاه

تا توانی

زانکه شمع از دشمنان کور کار	تا توفی دور باش از سود خوار
باشد آنکس مؤمن و پرهیز کار	هر که خود اده باشد این چهار
همه آن باده باطل میباش	پیش مردم هر که دازت کوفاش
وانکه غافل و امر بگذارد هر صلا	هر که باشد مانع عشر و رکات
تا نباشی در جهان بسیار زار	و جذر باش از چنان کس زینهار

در صفت ترک خشم و قهر

تا نسوزد مژگان بسیار سنار	در گذر از چهار خصلت زینهار
باش دایم بر خضر از خشم و قهر	لذت عمرت اگر باید بدهر
و بجوی مردمان سازی رواست	چون نکود و خلق با خلق تو رواست
یاد داری از ناح خود این سخن	ای برادر تکیه بر دولت ممکن
هر چه و یابد بدانی ده رضا	سود نکند و گریزی از قصا
کوش دل را جانب این پند دار	زانکه حاصل نیست دل خوشدار
جمله مقصود دلش حاصل بود	هر که او باد و ستان یکدل بود

در بیان بیوفای جهان

آنکه او را پاك نبود از خطر	در جهان دانی که کرد و معتبر
جو در آمد نیستش بامهر کار	که کند با کس و فایان روز کار
روز شادی هم پیوش زینهار	آنکه با تو روز غم می بست کار

روز نعت گرتو پردگان بکس
چون بیایم ولقی از مسلمان
مرا هر کس که او در غم بود

رو و سخت باشد تیر باد رس
اندر آن دولت مبراز دوستان
چون رسد شادی همان هم بود

در صفت معرفت حق میگوید

معرفت حاصل کن ای جان پدر
هر که عارف شد خدا میخوش را
در قیام بقای خویش را
هر که او را معرفت حاصل نشد
عارفان باشد که کود حق شناس
هست عارف را بد مهر و وفا
نفس خود را چون شنا با هلا
هر که او را معرفت بخشد خدای
نزد عارف نیست دنیا را قدر
معرفت فانی شدن در وی بود
عارف از دنیا و عقبی فارغست
هست عارف اقامت حق بود
بلچرماند این جهان گویم جواب

تایانی از خدای خود خبر
هر که او عارف نشد او زنده نیست
قرب حق را لایق و ارزنده نیست
هیچ بالقصود خود واصل نشد
هر که عارف نیست بنویز جلش ناس
عارفان باشد دایم با صفا
حق تعالی را بدانی با عطا
غیر حق را در دل او نیست جای
بلکه بر خود نیستش هرگز نظر
هر که فانی نیست عارف کی بود
زانچه باشد غیر مولی فارغست
زانکه در خود فانی مطلق بود
انکه بیند آدمی چیزی بخواب

چون شود از خواب بیدار ای عزیز	حاصل خواهش نباشد هیچ چیز
همچنین چون زندۀ افتاد و مرد	هیچ چیزی با جهان با خود نبرد
هر که بود دست کرد از نیکو	در ره عقبی بود همراهِ او
این جهان چون زنی دان خود	خویش را بیدارید اندر پیش شوی
مردی بر مرد اندر کنار	مکوش و می نماید بی شمار
بی مکان سازد هلاکش ناگهان	چون بیاید خفته در پیش آن زمان
بر تو باد ای عزیز بی برهنه	کز چنین مکار باقی بر حذر

در صفت و روح میگوید

در روح ثابت قدم باش ای پسر	که هر چه خواهی که کردی معتبر
خانه دین گردد آباد از روح	لیک میگوید خدای از طمع
هر که از علم و روح کیود سبق	رو و باید بود نش از غیر حق
توسکار از روح پیدا شود	هر که باشد بی روح و سواش
با روح هر کسی که او خود را بداشت	جنبش و امر از بهر خداست
آنکه از حق دوستی دارد طمع	در محبت کاوش در آن بی روح

در بیان تقوی

چسبست تقوی ترک شبهات حرام	از لباس و از شراب و از طعام
هر که افزونست اگر او باشد خلل	نزد در باب و روح باشد وبال

جنبش و آرامش از روح

چون روح شلیدار علم و عمل	حسن اخلاصت بیایدنی خلل
ناکمان ای بنده کو کردی گناه	توبه کن در حال و غدر آن بخواه
چون گناه نقل آید در وجود	توبه نسیه ندارد هیچ سود
در انابت گاه کردن خطاست	بر امید زنده کی کان نی وقت است

در صفت خدمت

تا توانی ای پسر خدمت گزین	تا رود آب مراد ز یزدین
بنده چون خدمت مردان کند	خدمت او کند گردان کند
بهر خدمت هر که بر بندد میان	باشد از اوقات دنیا در امان
هر که پیش مقبول خدمت کند	ایزدش باد و است و حرمت کند
خادم ترا هست در جنت مایل	روز محشر پی حساب و فی عقال
خادمان باشند خواص اشفیع	جای ایشان در جنان باشد رفیع
که چه خادم عاصی و فاسد بود	بهر تو از صد عابد محسب بود
میدهد هر خادمی را مستعان	اجر و مزد صایمان و قایمان
بهر خدمت هر که بر بندد کسر	از درخت معرفت یابد ثمر
هر که خادم شد جانش میدهد	هر ثواب غازیانش میدهد

در تقصیر مهمان گوید

ای برادر در امر مهمانرا عزیز	تا بیایی حجت از جن توتیز
------------------------------	--------------------------

مؤمنی گوداشت مهمان را نکو
 هر که اشد طبع از مهمان ملول
 بنده گو خدمت مهمان کند
 هر که مهمان را بروی تازه دید
 معرفت داری کوه برتر میند
 از تکلف و دو برایش میزبان
 میهمان هست از عطا های کریم
 خیره بر خوان کسی مهمان مشو
 هر که مهمان است شود از خاص عام
 زانکه داری اندک و پیشای پیر
 نان بد به با جمیعان بهر خدای
 هر که ثوبی بر تن عاری دهد
 کو بر لاری حاجت محتاج و
 هر که را باشد بدولت بختیار
 ای پیر هر که بخور نان بخیل
 نان مسکین جمله سرنجست و عنا
 تا بخوانند آن بخوان کس مروت
 حق کشاید باب رحمت را بر و
 از وی از ابر خدا و هم رسول
 خویش را شایسته رحمن کند
 از خدا الطاف فی اندازه دید
 چون رسد مهمان بر پیش در میند
 تا اگرانی نبودت از میهمان
 هر که زو نهان شود باشد لیثم
 چون رسد مهمان از پیش نهاد مشو
 پیش او می باید او مردن طعام
 بر د باید پیش در و پیشای پیر
 تا دهندت در بهشت عدن جای
 در دو عالم ایندش پایا دهد
 بر سر از اقبال یابی تاج را
 خیر و رزق در نهان و آشکار
 که نشین در سر بر خوان بخیل
 میشود نان سخی جمله دوا
 و زتی مرد را چون کس مروت

چشم نیکی از خسیس دین مدار
گوئی خیری توان از خود بدین

سفق ویران را تو بر استو مدار
هر چه بینی نیک بین و بد بین

در متهای احقار

سه علامت دان که در حق بود
کفتن بسیار عادت باشدش
ای پیر چون الحق و جاهل باشد
هر که او را زیاد حق عاقل بود
هیچ از فرمان حق کردن متاب
باطل را ای پیر کردن منته
در قضاء آسمانی در موزن
دست خود را سوی نا محرم مدار
تا توانی راز با همدم مگوی
تا شوی ازاد و مقبل ای عزیز

اولا غافل زیاد حق بود
گاهی اندر عبادت باشدش
یکدم از زیاد حق غافل مباش
از حماقت در ره باطل بود
بهر و ام ازاده مراد امن متاب
نقد مردان را بهر کردن منته
هر کسی را پیش بین کم بین
جانب مال و یتیمان هم مدار
کو تو باشی نیز با خود هم مگوی
نی طمع می باشی کرد اگر تمیز

در صفت فاسق

هست فاسق را سه خصلت در نهاد
حرفش از ردن خلق خداست

باشد اول در دلش حب فساد
دور داند خویش را از راه راست

در صفت ثقی

هست

هست ظاهر سه علامت در شقی	میخورد دایم حرام را از احقی
و طهارت باشد و فی کاه خیز	هم ز اهل علم باشد در کریز
ای یسوم کوی از اهل علوم	تا سوزد مر ترا نار سموم
تا توانی هیچ کس را بد مگوی	پیش مردم هم ز باب خود مگوی
باطهارت باش و یا کی پیشه کن	وز عذاب کور خود اندیشه کن

در صفت بخیل

سه علامت ظاهر مدد بر خیل	باتو گویم یاد گیرش ای خلیل
اولا از سیلان ترسان بود	وز بلای جوع هم از آن بود
چون رسد در ره بخویش و آشنا	بگذرد چون باد و گوید مر حبا
نبود از مال کسی مرا فایده	که رسد با کس ز خواستش مایده

در بیان حاجت خواستن

حاجت خود بجوی از دست روی	آنکه دارد روی خوب از روی بجوی
مؤمنی را با تو چون افتاد کار	تا تو آه حاجت او را بر سر
حاجت خود را جز از سلطان نخواه	چون بخوای یافت از دیان خواه
از وفات دشمن شادی مکن	از کسی پیش کسی دادی مکن

در صفت قناعت

باقناعت ساز دایم ای پسر	کو چه هم از فقر نبود تلخ تر
-------------------------	-----------------------------

هر حجر بر خیز و استغفار کن
هفتین خولش را غیبت مکن
چون شود هر روز در عالم جدید
هر که اتوسی نباشد از خدا
تا توانی حاجت مسکین برار
هست مالت جمله در کف عاریت
عاریت را با نی باید سپرد
حاصل از دنیا چه باشد ای امین
هر چه داری در ره حقان تست
هر که بالذکر ز حقراضی شود
هست دنیا بر مثال جیفه
هست دنیا بر مثال قطره
هر که سازد بر سر پیل خانه
از خدا بنود و اجستن غنا
فقر و درویشی شغای مؤمنست
مال و اولادت بمعنی دشمنند
انما اولادکم رایا دگیر

فرصتی اکنون که داری کار کن
غیر شیطان بر کسی اجنت مکن
ای نگاهان تو بهی یابید گریه
حق بتو رساند زهر چیری و مرا
تا برادر حاجت را کرد کار
گویند از تو باشد زاریت
هیچ کس دیدی که با خود زربور
نه کزی کوپاس و دوسر کوزمین
از چه ماند از بلای جان تست
حاجت او را خدا قاضی شود
بگذر از وی کوچه داری بصره
بگذر از وی کوچه داری دوبره
نیست عاقل او بود دیوانه
هست مؤمن را غنا رخ و عینا
زانکه اندر وی صفای مؤمنست
کوچه نزدیک تو چشم بر زمین
مال و ملک این جهان را باد گیر

مرد مرد ابود دنیا سود نیست	هر کوشان دیشه نابود نیست
هر کوا از صدق دل صافی بود	خرقه و لقمه کافی بود
آنکه در بند زیادت میشود	دور از اهل سعادت میشود
بندگان حق چون جاورا بختند	اسب همت تاسر یا تا بختند
تابنازی در هر حق آنچه هست	آنچه می باید گجا آید بدست

در بیان فضیلت سخاوت میگوید

در خاوش ای برادر	تابیایی از پس شدت دغا
باش پوسته جوهر دای اخي	زانکه نبود دوزخی مرد سخی
در رخ مرد سخی نور و صفات	زانکه در جنت قرین مصطفات
اسخیا دار در جهنم کار نیست	جای مسک جو میان نار نیست
حق بگوید در جنت نوشت	این جای اسخیا باشد بهشت
کار اهل بخل را تلیس د ان	در خیمش هدم ابلیس د ان
هیچ مسک نکند در سوی بهشت	بلکه او را کی رسد بوی بهشت
آنچه میخواهند مروی را سقر	اهل کبر و بخل را باشد مقرر
ای سپرد مردی مشهور باش	از بخیلی و از تکبر دور باش
با سخا باش و تواضع پیشه گیر	تا شود روی دلت بدر منیر

در بیان افعال شیطان

چار حصلت فعل شیطانی بود
عطسه مردم چو بگذشت از یکی
خون بینی نیز از شیطان بود
خامیازه فعل شیطانت و قی

داند اینها هر که دشمن بود
باشد آن از فعل شیطان بی شکی
آنکه ظاهر دشمن انسان بود
ای پسو این مباحث از مکر وی

در صفت منافق

دور باشی خواجه از اهل تقا
سه علامت در منافق ظاهر است
و عده های او همه باشد خلاف
مؤمنان را که رعایت میکند
نیست در وعده منافق را وفا
تا نه بداری منافق را امین
از منافق ای پسر پر هیو کن
با منافق هر که همرو میشود

در جهنم دان منافق را وثاق
زان سبب مقهور و قهر قا هر است
قول او نبود بغیر از کذب و لاف
هم امانت را خیانت میکند
زان نباشد در زخشن نور و صفا
نیست با او شورش از روی زمین
تیغ را از بهر قتلش تیغ کن
منزل او در تلک چه میشود

در صفت تقوی

سه علامت باشد اندر مستقی
بر حذر باشی تقی از یاربید
که رود ذکر دروغش بر زبان

کی شود نسبت تقی را باشقی
تا نیندازد تو را در کار بید
از طریق کذب باشد بر گوان

از حلال پاک که گیرند کام | نانیفتد اهل تقوی در حرام

در بیان شک و نوما

هر که باشد سه خصلت در سرش	باشد انگس بی شک از اهل بهشت
شکود ز غما و براند سر بلا	میدهد آینه دل را جلا
هر که مستغفر بود اندر گناه	حق زیارد و زخود اورد نگاه
هر که شد از اله خویش تن	خواهد او عذر کله خویش تن
معصیت و هر که تی در تی کند	یو دش از اهل رحمت کی کند
ای پسر ایم با ستغفار باش	و ز بدان و مفیدان بیزار باش

در فضیلت صدقه میگوید

کوفتی خیری بدست خویش کن	خیر خود را وقف هر درویش کن
یک درهم کانرا بدست خود دهند	به بودن کوفتی او صد دهند
کو بخشی خود یکی خرما ی تر	به تو از بعد تو صد مثقال در
هر که بخشدی مکن با او رجوع	کو ز پا افتاده از دست جوع
این بدان مانند که شخصی کند	باز میل خوردن آن می کند
بایس و چیزی که بخشد پسر	میرسد کو باز گیرد از پسر
ای پسر با مال و ز رشادی مجوی	آنچه کس را داده دیگر مگوی
شادی دنیا سراسر غم بود	سود او را در عقب ماتم بود

امرا تقرب زد دنیا کوشدار

جای شادی نیست دنیا هوشدار

شادمانا نازندارد دوست حق

این سخن دارم ز استادان سبق

کوفج دامن فضل حق رواست

لیک از دنیا فرج جستان خطاست

ای پسر با محنت و غم خوی کن

روی دل را جانب دلجوی کن

در بیان نصایح

خون اندوهست قوت بندگان

غم شود یاد فرج جویندگان

هر کوانبود بدل اندیشه

عاقبت بر پای بیند تیشه

از چه موجودی بیندیش ای پسر

هر کسی دارد غم خویش ای پسر

کرد ایزد مرا از نیست هست

از برای آنکه باشی حق پرست

تا تو باشی بندهء معبود باش

با حیا و با بخا وجود باش

مگذران در خواب و خور لایم را

زنده دار از ذکر صبح و شام را

خواب که کن اول روز ای پسر

نفس را خور دن میاموز ای پسر

آخر روزت نکون بود منام

پیشتر از شام خواب امر صوام

اهل حکمت دانی آید صواب

در میان آفتاب و سایه خوب

ای پسر هرگز مرو تنها سفر

باشدت رفتن سفر تنها خطر

دست را در درخ زدن شومست شوم

استماع علم کن ز اهل علوم

شب در آئینه نظر کردن خطاست

روز را کو بیسی تو روی خود روات

خانه کوتاریک و تنه‌ایت بود
 دست را که زن تو در زیر زخ
 چای را چون که یبسی در قطار
 تا فراید قدر و جاهت واحد
 تا شوت عمرت زیاده در جهان
 تا ناکاهل روزیت در روزگار
 هر که رود فریق و عصیان کند
 که شود روزی ز کف‌تار دروغ
 فاقه آمد خواب بسیار ای پسر
 هر که در شب خواب عریان میکند
 بول عریان هم فقیر آورد
 در جنابت بد بود خوردن طعام
 ریزه ناز می‌فکن زیر پای
 شب مزین چاروب هر کوخانه در
 کو بخوانی باب و مانت را منام
 کو به چوئی کنی دندان خلل
 دست هر که ز خاک و گل مشوی

مونس باید که نزدیک بود
 نزد اهل عقل سود آمد چو بیخ
 در میان شان نیایی زینهار
 روز شب می باشد ایم در دعا
 رونکوی کن نکوی در جهان
 معصیت که کن به عالم زینهار
 ایند اندر رزق او نقصان کند
 در سخن کذاب را نبود فروغ
 خواب که کن باشی بیدار ای پسر
 در نصیب خویش نقصان میکند
 انده بسیار پیری آورد
 ناپسندست این بنور خاص و عام
 کو همی خواهی تو نعمت از خدای
 خاک رو به هر مننه در زیر در
 نعمت حق بر تو می‌گیرد حرام
 بی نوا کودی و افقی در و بال
 از برای دست شستن آب جوی

ای پسر در استان در منشین
 در خلاصا کو طهارت میکنی
 تکیه کن نیز بر پهلوی در
 جامه سر تن شاید دوختن
 کرد امن پاک سازی روی خویش
 زبرد و باز در پیرون ای زرد
 نیک بود کسی از دم چراغ
 که زن اندر پیش نه مشت و
 از کد ایان پاده های نان مخر
 دو مکن از خانه تار عنقبوق
 خوج بر پیرون زاندازه مکن
 دستوس که باشد تنگی مکن

که شود روزی ذکر در چنین
 وقت خود را دانکه غارت میکنی
 باشد ایم از چنین خصلت بدر
 باید از مردان ادب آموختن
 روزیت که کردی در پیش پیش
 زانکه رفتن را نیایی هیچ سود
 ره مده دو چراغ اندر دماغ
 انکه خاصان تو باشد خوشتر
 زانکه می آرند فقیری ای پسر
 باشد اندر ماندنش نقصان قوت
 ریش خشک خویش را تازه مکن
 چونکه رهواری بره لنگی مکن

در بیان فواید صبر

تا شوی در روزگار از صباران	رو مکن از دیدن سختی گران
کو تش سازی تور و اندر بلاد	خویش را از صباران مشر هلا
در بلاد قی که صبار نیستی	نزد اهل صدق شاکر نیستی
بی شکایت صبر تو باشد جمیل	با کسی که کن شکایت از جمیل

کجانش

کوباشد فخری او در دلشیت
 که همه جنبش فرمان باشدت
 بنده از خدمت بقیه می رسد
 حومت در خدمت لرام دلت
 کو نکردی ای پسر که در خلاف
 که می داری فرج را انتظار

کی باهل فخر باشد خویشیت
 حومت از خدمت فرمان باشدت
 لیکن از حومت بموی می رسد
 هر که خدمت کرد مردم مقبلست
 آنکه می زید ترا در صبر و لاف
 در بلا بنود بصورت هیچ کار

در بیان تجرید و تفرید

کو صفای ایلالت تجرید شو
 ترک دعوی هست تجریدی پسر
 اصل تجریدت وداع شهوتست
 آن زمان کردی تو در تفرید طاق
 کو تو بریدی در موجودات امید
 اعتقادت چون همه بر حق بود
 ترک دنیا کن برای آخرت
 کویابی از سعادت این مقام
 کو ز دنیا دست شوی بهر حق
 رو مجرب باش دایم فرد باش

کو خرد داری ز اهل دید شو
 فهم کن معنی تفریدی پسر
 بلکه کل انقطاع لذتست
 کو در هیجکاست تو ترا طلاق
 آنکه از تجرید کردی مستفید
 آن دمت تفرید جهان مطلق بود
 و زیدن برکش لباس فاخرت
 صاحب تجرید باشی و السلام
 ذاکنه از تفرید کی زدت سبق
 تا به فرج نشینی کرد فاش

کود کبر و عجب خود را بی مکرد
هر که کد کوره انگشت کشت
وانکه با عطر میگردد قریب
هم نشین صالمان بلش ای پسر
جانب ظالم مکن میل ای عزیز
روز اهل ظلم بگریز ای فقیر
صحت ظالم بیان التشت
از حضور صالمان صالح شوی
هر که او با صالمان هدم شود
ای پسر بگذر راه شرع را
از شریعت گرنهی بیرون قدم
هر که در راه ضلالت می رود
حق طلب و زکار باطل دور باش
هر که نگریند صراط مستقیم
در ره شیطان منه کام ای اخ
هر که در راه حقیقت سالکست
و خلاف نفس کن کار ای پسر

قدر خود بشناس و هجایی مگرد
جامه از دودش سیاه و زشت کشت
او همی یابد ز بوی خویش نصیب
هم از فاسقان باش ای پسر
ور کنی گردد از ان خیل ای عزیز
تا نسوزی ز آتش تیرای فقیر
زانکه خلق از او تند سر کشت
ور نشینی باید ان طالح شوی
در حرم خاص حق محوم شود
اصل یابی کربکوی فرع را
در ضلالت افتی در رخ و الم
از جهالت تا بطلت می رود
در بخا و مردمی مشهور باش
در عذاب خرت ما ندیم
تا نکودی خوار بد نام ای اخ
دو شب خائف ز قهر مالکست
تا نیفتی خوار در نار سقر

در بیان آنکه دوستی را نشاید

دوست کو باشد زیاکارای پسر	تو طمع زن دوست بردارای پسر
هر که میگوید بدیهای تو فاش	دوست مشمش ازین و عدم مباش
دوستی هرگز مکن بباده خوار	از چنان کس خیزشتن را دور دار
منعمی کو میکند منع زکات	دور از میباش تا داری حیات
ای پسر از سود خواری دور باش	خشم ایشان شد خدای نور باش
دور شو ز آنکس که خواهد از تو سود	کو سود خود بر قدمهای تو سود
آنکه از مردم همی گیرد ربا	زینهار او را نکوی مرحبا
بوسه بالین بیمار آن کذر	ز آنکه هست این سنت خیر البشر
تا توانی نشسته را سیواب کن	در مجالس خدمت اصحاب کن
خاطر ایام را در ریاب نیز	تا تو بپایوسته حق دارد عزیز
چون کویان یثیمی نا کهان	عرش حق در جنبش آید آن زمان
چون یثیمی را کس کویان کند	مالک اندر دوزخش پیران کند
آنکه خدا ندیتم خسته را	باز یابد جنت در بسته را
هر که اسوارت کند فاش ای پسر	از چنان کس دور میباش ای پسر
در جوانی در ابرو ترا عزیز	تا غریز دیگری آن باشم تو نیز
بوضع غافل که بخشای بر دست	کین ز سیورت های خوب اولیاست

برسوسوی مخمر هرگز طعام	نایب در برت دل ای غلام
علت مردم ز پز خواری بود	خوردن پر تخم بیماری بود
لاحق نبود محسود شوم را	کاذب بد بخت و انبود وفا
هر منافق را تودشمن د ابر باش	از وی و از فعل وی بیزار باش
توبه بد خو جا حکم بود	بر خیل نوا مر و ت کمر کند
تا شود دین تو صافی چون زلال	باش دایم طالب قوت حلال
و آنکه باشد در تنی قوت حرام	در تن او دل نمی گیرد ظلام

در بیان صلۀ رحم

خوب رسیدن بخویشان خویش	تا که کرد مدت عمر توبیش
هر که کرد اندر خویشاوند سرو	بی گمان نقصان پذیرت عمر او
هر که او ترک آداب میکند	جسم خود قوت عقارب میکند
کس چه خویشان تو باشد از بد آن	بد تو از قطع رحم چیزی مد آن
هر که او از خویش خود بیگانه شد	نامش از روی بدی افسانه شد

رو بگردان

در بیان فتوت

چلیست مردی ای پسر نیکو بدان	اوله توستدن از حق در نهان
چلیست مردی ای پسر نیکی بدان	دیگر از توستیدن حق در نهان
عذر خواهان مرد پیش از معصیت	باشد طاعات پیش از معصیت

خدا

انکه کار نیک مردان میکند	با ضعیفان لطف و احسان میکند
هر که او باشد ز مردان خدا	باشد اندر تنک دستی با سخا
ای پسر در حجت مردان درای	تا نظرهایی از فضل هدای
هر که از مردان حق دارد نشان	نکند از غیب دشمن بر زبان
چون نخواهد مرد خصما ترا هلاک	از غم مردم شود اندوهناک
می بخوید مرد انصاف از کسی	که رسد ظلم و حقا با او بسی
هر که با اندر ره مردان نهاد	کی رود هرگز بد نبال مراد
ای پسر تو که مراد خویش کیر	و آنکه می راه سلامت پیش گیر

در بیان فقر

فقری دانی چه باشد ای پسر	باتو گویم کوندا می زان خبر
کجه باشدنی نوادر زیر دل	خویش را منعم نماند پیش خلق
کرسنه باشد ز سیوی دم زند	دوستی با دشمنان خود کند
کجه باشد لاغر خمار و ضعیف	وقت طاعت که نباشد از خریف
چون دلچرم اراد دست تهی	می نماید در ترا و فریبی
ای پسر خود را بدیر ویشان سپار	تا نکه دارد ترا پروردگار
باقیون هر که بود می شود	در سوی خلد محرم می شود

در بیان انقیاد از غفلت

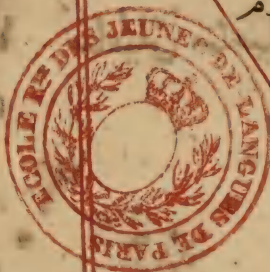
از خدای خویش تن غافل مباش
 جای گریز است این جهان در روی خفتد
 همچو مور از حرص هر سویی مرو
 ای پسر کودک نه بازی مکن
 نفس بدر آورده یاری مده
 هر کجا قیمت بود اینجا مرو
 دشمنی داری از و این مباش
 در ره فسق هوا مرکب متاز
 چون سفور پیش داری زاد گیر
 ای پسر اندیشه از اغلال کن
 تانسی نری ساز کار پدیده کن
 جمله را چون هست از دنیا گذر
 آشی در پیش داری ای فقیر
 عقبه در راهست و باز پس گران
 داری اندر پیش روز سخیز
 ای پسر راه شریعت پیش گیر
 ای برادر باش با فرمان حق

غافلانه در ره باطل مباش
 چشم عورت بر کشای و لب ببند
 پند ناصح را بکوش جان نشو
 کاذب با شیطان آبادی مکن
 عمر بر باد از تبه کاری مده
 راه حق را همچو نایب مرو
 زیر سقف بی ستون ساکی مباش
 خویش تن را سحر شیطان مساز
 عمر خود را سر بسو بر باد گیر
 نفس بدر آید یا لکد یا مال کن
 از عذاب و قهر حق اندیشه کن
 جای دنیا شادی نیست با چندین خطر
 هیچ خوف نیست از ناد سعید
 بگذر دیارت بسی دیکران
 از خدایت نیست امکان گریز
 ره روی ترک هوای خویش گیر
 تابیا ای جنت رضوان حق

کردن از حکم خدای خود متاب	تا نمانی روز محشر در عذاب
تاییدی در بهشت عدن جای	شفقتی بنمای با خلق خدای
تادهندت جای در در اسلام	باقیون روز شب می ده طعام
شاد اگر داری درون خسته را	باز یابی جنت در بسته را
هر که آمد این نصیحتها بجای	در دوزخ عالم رحمتش بخشد خدای
در نیارد این وصیت را بجای	دور ماند بی شکی از خدای
یا الهی رحم کن بر ماهه	عفو کن جمله گناه ماهه
عاجزیم و جویها کرده بسی	نیست ما را غیر تو دیگر کسی
که بخوانی و برهانی بنده ایم	هر چه حکم تست از آن خرسند ایم
و حمت حق باد بر روح کسی	کین نصایح را بخواند اویسی

هر که خواند دعا طمع دارم
زانکه من بنده و کنه کارم

حرره ۲ ماه ذی
الحجه ۲۰۰۰
شماره ۷۴
۲۲

کرم کرم کرم
کرم کرم کرم
کرم کرم کرم

بیاضه این در کتب من قصه این خوان ایامه الایم بود

حیل و قریه و ملین و یجین و قنبل و نریاسه و جود و خور
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

مباحه حین شد زر کجایه بر مور حیم سو قنایه کوف شمرا فعمه
۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷

قرم جوزین شین خاقولایه زوریه غنزه و نه و عل و ز
۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴

و علی ع
۴۰

مازوبه لغوم خارج غن ایوان

بونا صحنه بنو لایروک

کرم کرم

فیعتمدو سکا بندن برادد

نه او قور سل ای حکم ایست اذ بر

مناعیل مناعیل فغو لن هرج بحرین مسد سدر مشور

کرم کرم
کرم کرم

کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم

166

1

1

صفت اجزاء

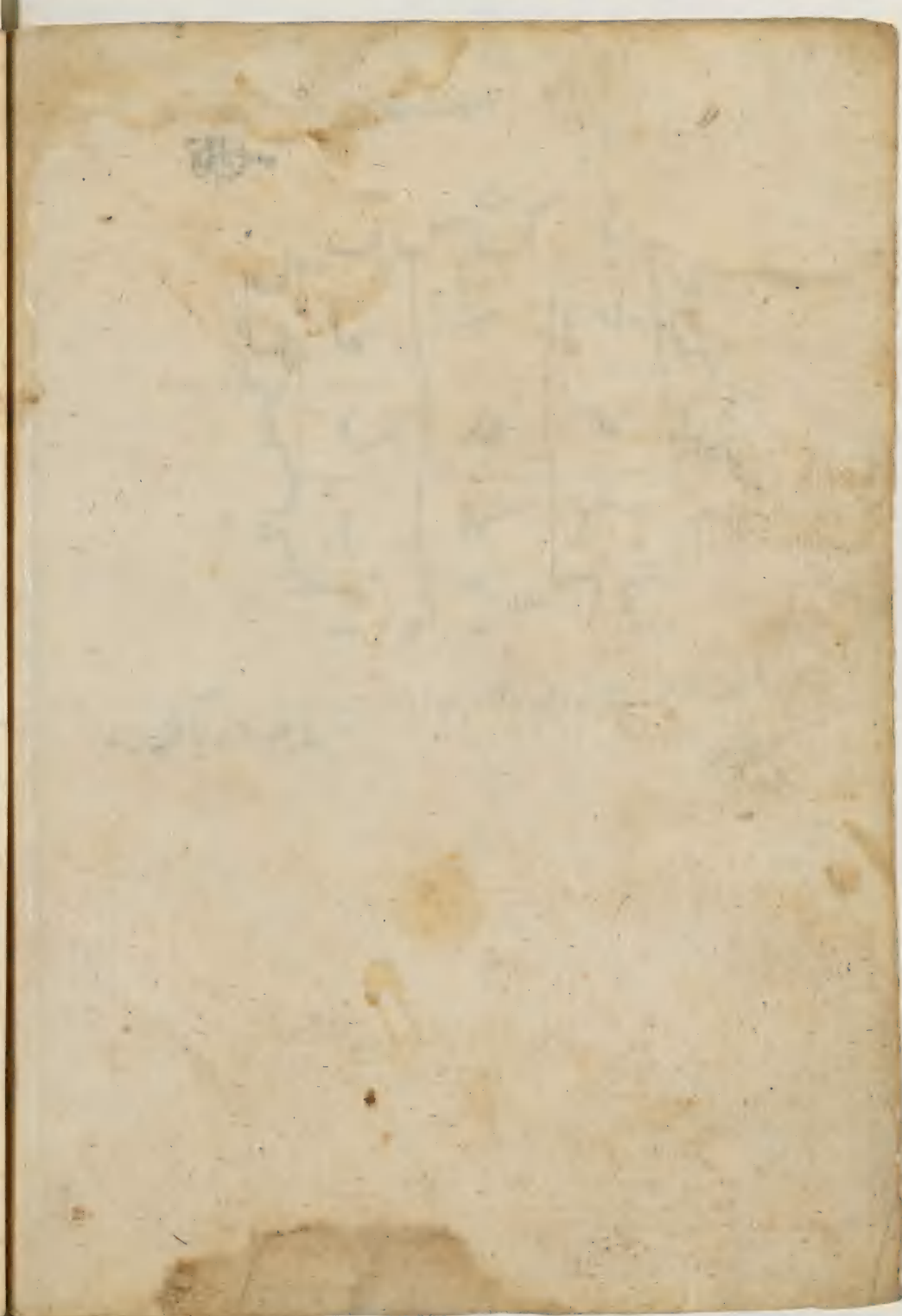
ح	م	ع	س	ق	ح
ح	م	ع	س	ق	ح
ح	م	ع	س	ق	ح
ح	م	ع	س	ق	ح
ح	م	ع	س	ق	ح
ح	م	ع	س	ق	ح

افزای هر سکه پخته بواذری یاز دریا کتارنه
سوم

[37]

~~18~~

38

1800

Aug 1800

1800

1800

1800

1800

بنم افندم سلطانم حضرت تاري

بنم افندم سلطانم

تاري

بنم افندم سلطانم

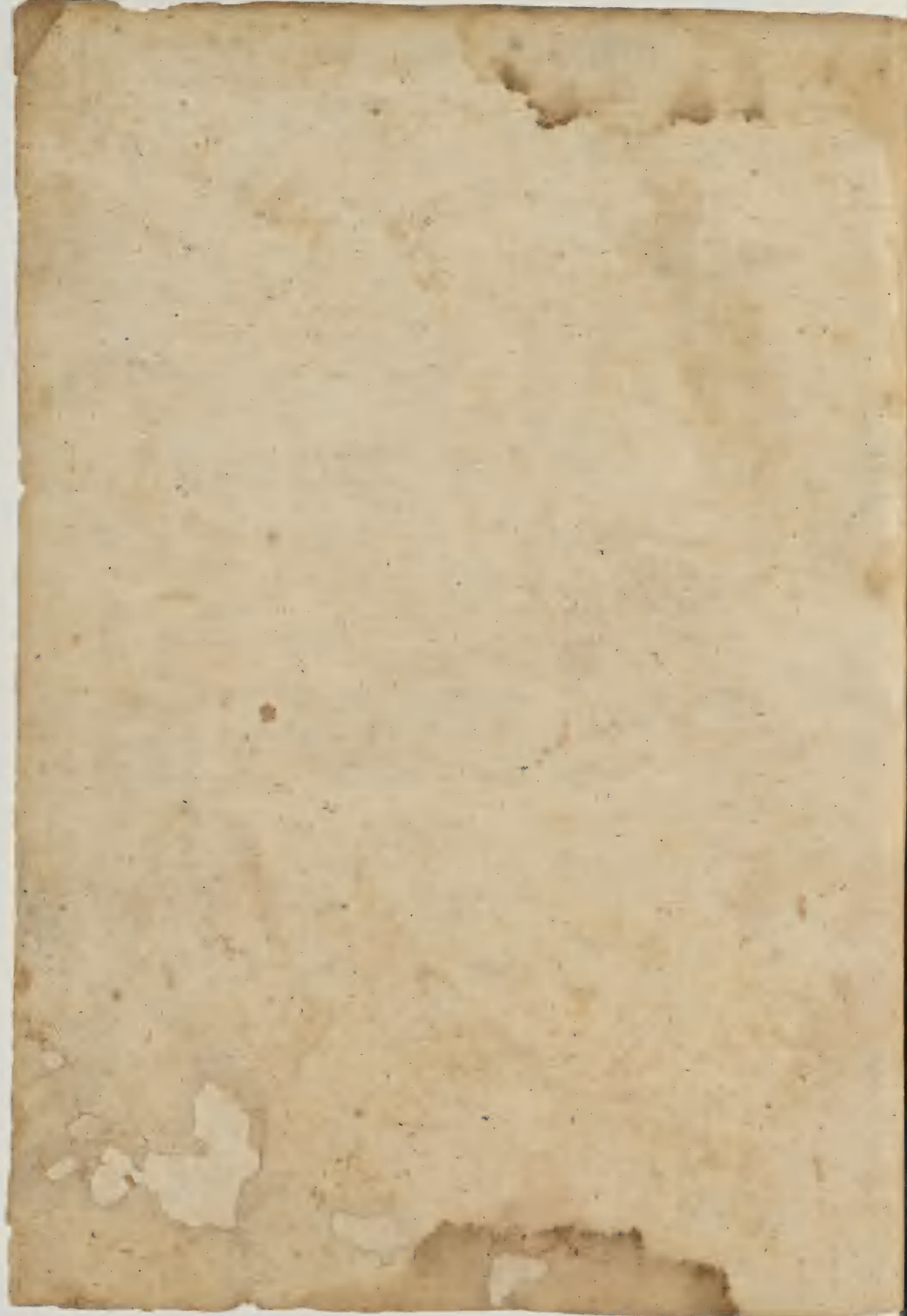
Gangapur

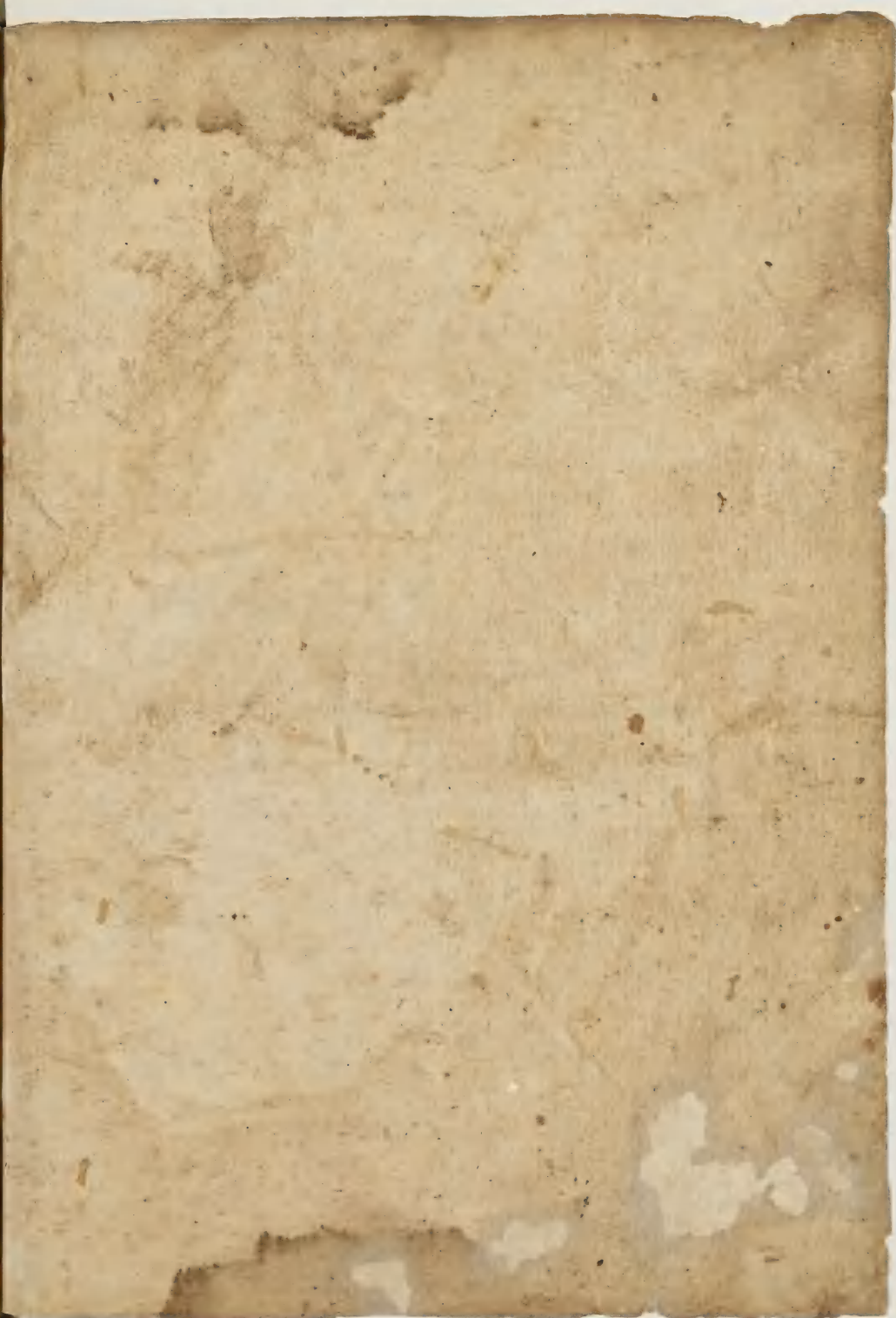
Confuzi Bernar

22

33

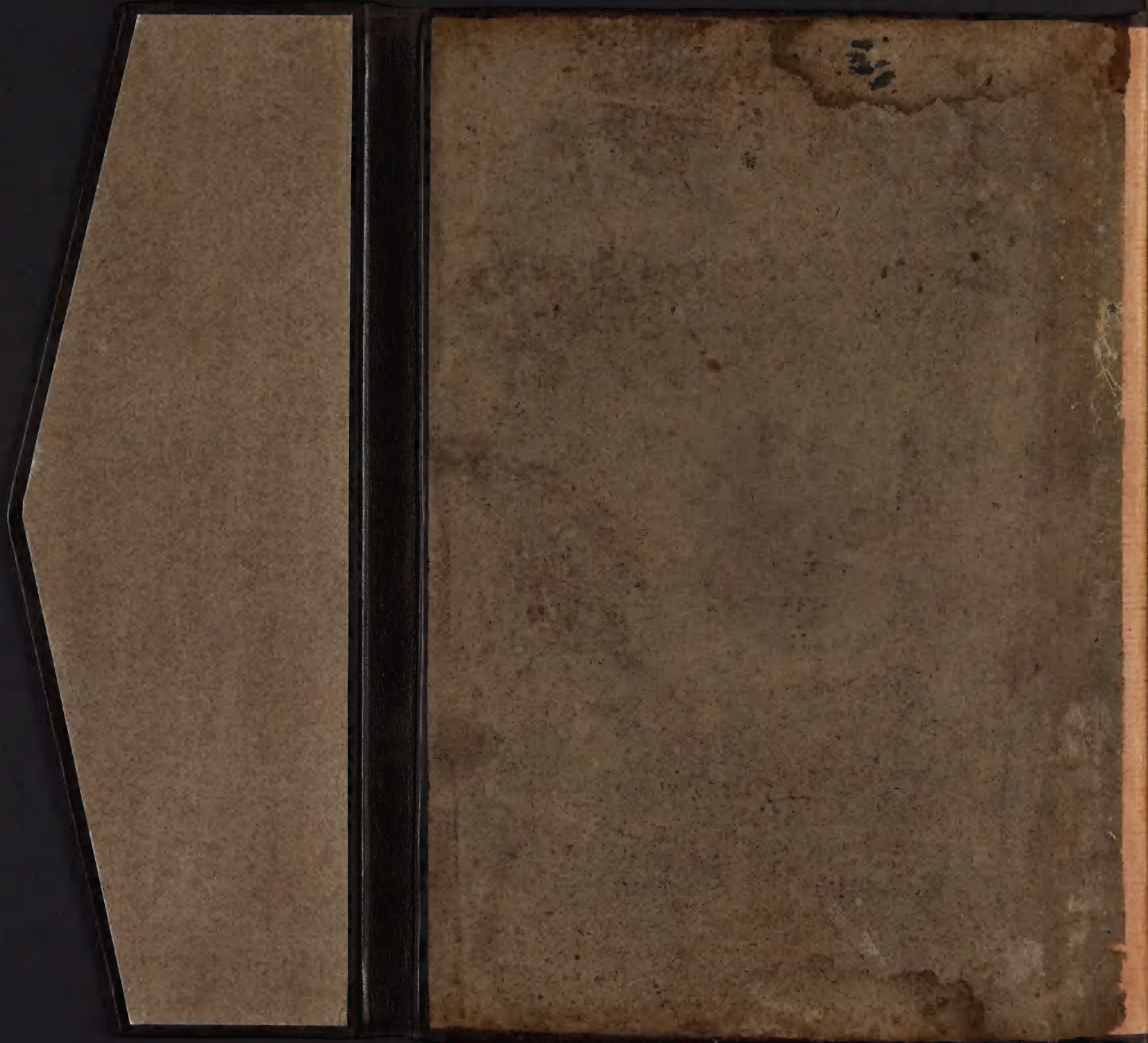

Restauré par D. Des Fontaines
Nov. 2024
1655 €